

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І.МЕЧНИКОВА
Факультет психології та соціальної роботи
Кафедра педагогічної освіти та соціальної реабілітації

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття другого рівня вищої освіти «магістр»

на тему «Формування креативного мислення майбутніх викладачів
у процесі вивчення іноземної мови»

«Formation of creative thinking of future teachers in the process of learning a
foreign language»

Виконала: студентка денної форми
навчання
Спеціальність 011 Освітні, педагогічні
науки
Освітня програма «Освітні, педагогічні
науки»
Мельник Еліанна Віталіївна

Керівник: к.пед.наук, доцент Вейландє Л.В.-В.

Рецензент: к.пед.наук, доцент Марчук І.П.

Рекомендовано до захисту:

Захищено на засіданні ЕК №__

Протокол засідання кафедри
педагогічної освіти та соціальної
реабілітації
№ ____ від _____ 202__ р

протокол № ____ від _____ 202__ р.

Оцінка _____ / _____ / _____
(за національною шкалою, ECTS, бали)

Завідувачка кафедри
_____ Вейландє Л.В.-В.

Голова ЕК

Одеса 2024

АНОТАЦІЯ

Мельник Е.В. Формування креативного мислення майбутніх викладачів у процесі вивчення іноземної мови. Рукопис.

У роботі досліджено проблему формування креативного мислення майбутніх викладачів під час професійної підготовки у процесі вивчення іноземної мови. Особлива увага приділяється теоретичним основам та технологіям розвитку креативного мислення. У дослідженні проаналізовано можливості різних технологій навчання щодо формування креативного мислення здобувачів. В роботі проведено діагностику щодо актуальності проблеми формування креативного мислення серед студентів та викладачів. Наявний рівень розвитку креативного мислення здобувачів, оцінка існуючої системи формування креативного мислення здобувачів під час вивчення іноземної мови за рахунок інноваційних технологій навчання. На основі теоретичного аналізу та оцінки цілеспрямованого використання технологій креативного навчання автор пропонує розроблені практичні заняття для дисципліни «Іноземна мова за професійним та академічним спрямуванням».

Дипломну роботу викладено на 110 сторінок, вона містить 14 рисунків, 1 таблицю. Наведено посилання на 95 джерел літератури.

Ключові слова: креативне мислення, викладачі, іноземна мова, технології навчання.

ABSTRACT

Melnyk E.V. Formation of creative thinking of future teachers in the process of learning a foreign language. Manuscript.

The paper deals with the problem of forming creative thinking of future teachers during professional training in the process of learning a foreign language. Particular attention is paid to the theoretical foundations and technologies of creative thinking development. The study analyzes the possibilities of various teaching technologies for the formation of creative thinking of students. The paper

diagnoses the relevance of the problem of developing creative thinking among students and teachers. The current level of development of students' creative thinking, assessment of the existing system of forming students' creative thinking in the process of learning a foreign language through innovative teaching technologies. Based on the theoretical analysis and evaluation of the purposeful use of creative teaching technologies, the author offers developed practical classes for the discipline “Foreign language for professional and academic purposes”.

The thesis consists of 110 pages, 14 figures and 1 table. References to 95 sources of literature are given.

Keywords: creative thinking, teachers, foreign language, teaching technologies.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	2
ВСТУП	5
РОЗДІЛ I ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	9
1.1. Креативне мислення: сутність, структура та значення	9
1.2. Теоретичні основи формування креативного мислення майбутніх викладачів	23
1.3. Технології формування креативного мислення майбутнього викладача у процесі вивчення іноземної мови	34
Висновки до розділу I	47
РОЗДІЛ II ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	50
2.1. Діагностика рівня сформованості креативного мислення майбутніх викладачів	50
2.2. Використання технологій навчання для формування креативного мислення у процесі вивчення іноземної мови	69
Висновки до розділу II	79
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	84
ДОДАТКИ	96

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасному світі, що швидко змінюється, креативне мислення є необхідною навичкою, яка дозволяє викладачам ефективно реагувати на нові виклики та вимоги. Викладачі з креативним мисленням здатні розробляти інноваційні методики навчання, що сприяють залученню студентів та розвитку їх творчих здібностей. Уміння мислити креативно дозволяє викладачам бути гнучкими та адаптивними, що особливо важливо в умовах швидких змін у технологіях та суспільстві.

Проблема формування креативного мислення здобувачів освіти не принципово новою для педагогічних досліджень. Різні аспекти креативного мислення, етапи його формування вивчали як вітчизняні так й зарубіжні дослідники. Серед зарубіжних дослідників слід зазначити Е. де Боно, Г.Гарднер, Дж.Гілфорд, А.Маслоу, Дж.Рензуллі, Р.Стернберг, П.Торранс та інші. Дослідженням сутності поняття «креативне мислення», вивченням структури та специфіки займалися О.Є.Антонов, І.В.Гриненко, А.В.Дяченко, А.М.Коломієць, В.В.Павленко. Вивченням факторів, що сприяють формуванню креативного мислення у здобувачів вищої освіти займалися О.Бессарабова, Н.Добровольська, Ю.Бистрова, Н.Латиш, Н.Малахова, Ф.Шарипова. Окремий напрямок осліплення складають роботи з вивчення особливостей формування креативного мислення під час вивчення іноземної мови В.Коваль, О. Палига, І.Притула, Н.Рибалка, Г.Салашенко, О.Чижикова; дослідження особливостей використання технологій навчання для формування креативного мислення майбутніх викладачів Н.В.Бурлаченко, А.М.Ільченко, Ю.В.Рудник, В.І.Терещук.

В цілому можна сказати, що особливості навчання іноземній мові, специфіка формуючих компетентностей, зокрема іншомовна лінгвістична компетентність, дозволяє вважати процес вивчення іноземної мови потенційно спрямованим на розвиток креативного мислення здобувачів. Однак, така можливість реалізується лише за рахунок цілеспрямованої організації відповідного процесу навчання, де використання креативних

технологій навчання займає основне місце. Наявні дослідження не вичерпують всієї складності проблеми, що підтверджує актуальність обраної нами теми – «Формування креативного мислення майбутніх викладачів у процесі вивчення іноземної мови»

Об'єкт: формування креативного мислення майбутніх викладачів у процесі професійної підготовки

Предмет: формування креативного мислення майбутніх викладачів у процесі вивчення іноземної мови

Мета дослідження: визначити особливості формування креативного мислення майбутніх викладачів та надати рекомендації щодо використання технологій навчання для формування креативного мислення під час вивчення іноземної мови

Завдання дослідження:

1. Дослідити сутність та структуру поняття «креативне мислення».
2. Вивчити теоретичні основи формування креативного мислення викладачів
3. Визначити технології навчання здатні формувати креативне мислення майбутніх викладачів під час вивчення іноземної мови
4. Діагностувати рівень сформованості креативного мислення майбутніх викладачів та активність використання технологій навчання для формування означеного феномену
5. Надати рекомендації щодо використання технологій навчання для формування креативного мислення майбутніх викладачів під час вивчення іноземної мови

Методи дослідження: методологічними засадами дослідження є загальнонаукові методи: синтез та аналіз, метод систематизації та системного підходу, класифікація та узагальнення для дослідження сутності, структури креативного мислення, особливостей формування його у майбутніх викладачів; з емпіричних методів дослідження нами були використані метод інтерв'ю, анкетування (за допомогою гугл-форм), тестування для

дослідження рівня сформованості креативного мислення у здобувачів освіти, діагностики особливостей використання технологій навчання для формування досліджуваного феномену під час вивчення іноземної мови. Для обробки отриманих результатів були використані методи математичної статистики.

Експериментальна база дослідження. Дослідження проводилося на базі Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. У дослідженні прийняли участь 120 здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти 1 та 2 року навчання спеціальностей 011 Освітні, педагогічні науки, 032 Історія та археологія, 033 Філософія, 035 Філологія, 053 Психологія; 12 викладачів факультету романо-германської філології.

Наукова новизна: узагальнено теоретичний досвід щодо формування креативного мислення майбутніх фахівців, розуміння сутності та характеристики креативного мислення; визначена структура креативного мислення викладача та описані показники кожного елемента (когнітивного, мотиваційного, особистісного, діяльнісного); розглянуто принципи організації навчання та технологій навчання спрямовані на формування креативного мислення майбутніх викладачів у процесі вивчення іноземної мови;

Практичне значення: досліджено стан розвитку креативного мислення майбутніх викладачів, активність використання технологій навчання спрямованих на формування креативного мислення під час вивчення іноземної мови, рівень актуальності проблеми дослідження для сучасних викладачів іноземної мови; визначено технологій навчання найбільш ефективні для формування креативного мислення під час вивчення іноземної мови; розроблені практичні заняття з курсу «Іноземна мова за професійним та академічним спрямуванням» з використанням технологій навчання та спрямовані на формування креативного мислення майбутніх викладачів під час вивчення іноземної мови

Апробація результатів дослідження відбувалася на:

- 79-й Звітній студентській науковій конференції Одеського національного університету імені І.І.Мечникова, Вейландє Л.В.-В., Мельник Е. В. Використання онлайн ресурсів для формування креативного мислення майбутніх викладачів у процесі вивчення іноземної мови. Матеріали до 80-ї звітної студентської наукової конференції. Секція «Факультету психології та соціальної роботи». Підсекція «Освітні, педагогічні науки» 23-25 квітня 2024 р. - Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2024. С. 475-480 http://liber.onu.edu.ua/pdf/80stud_conf_fpsr.pdf
- Всеукраїнській науково-практичній конференції Вінницького навчально-наукового інституту Економіки Західноукраїнського національного університету, Вейландє Л.В.-В., Мельник Е. В. Розвиток креативного мислення як основа професійної підготовки сучасного викладача. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, Том II Частина II, 11-12 квітня 2024 р. – Вінниця, С. 160-163

Структура й обсяг роботи. Відповідно до поставленої мети та завдань дослідження, магістерська робота складається з анотації, вступу, 2 розділів, висновків до кожного розділу та загальних висновків, списку використаних джерел – 95 позицій, 1 таблиця, 14 малюнків, 4 додатки. Загальний обсяг роботи становить 110 сторінок.

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

1.1. Креативне мислення: сутність, структура та значення

Креативне мислення є однією з найважливіших складових сучасного освітнього процесу, особливо у професійній діяльності викладачів. У сучасному світі, який постійно змінюється, здатність до творчого підходу є необхідною умовою для вирішення нестандартних завдань, розвитку інновацій та створення нових ідей. Викладачі, як носії знань і цінностей, повинні розвивати свої креативні здібності, щоб бути ефективними у своїй роботі.

Креативне мислення є основою для розвитку інновацій та вирішення нестандартних завдань, оскільки воно дозволяє людині виходити за межі звичних або традиційних підходів і шукати нові шляхи розв'язання проблем. На думку Павленко В.В., його сутність полягає у здатності створювати оригінальні ідеї, концепції та рішення, що є не тільки новими, але й ефективними. Визначення креативного мислення можна розглядати «через призму його здатності комбінувати різні знання та досвід, залучати нестандартні рішення і знаходити нові можливості там, де звичайне мислення може обмежуватися рамками загальноприйнятих рішень» [46].

Термін «креативність» походить від латинського слова «creare», що означає «створювати». Надане визначення у Тлумачному словнику української мови тісно пов'язується з процесом створення чогось нового, унікального та оригінального[51]. Це мислення не обмежується лише створенням нових об'єктів або ідей; воно включає в себе здатність бачити ситуацію або проблему з іншого боку, підходити до неї з нетипової точки зору. У сучасному суспільстві креативність набуває особливого значення

через необхідність швидкої адаптації до нових умов і викликів, які постають перед індивідами та організаціями .

Проблема формування креативного мислення особистості, перенесення загальних основ у площину професійно підготовки не є новою для психолого-педагогічних досліджень. Креативне мислення є складним і багатогранним процесом, тому дослідники з різних галузей запропонували різноманітні теорії для його пояснення. До таких теорій належать психометрична теорія, гуманістична теорія, теорія Говарда Гарднера про множинний інтелект, гештальт-підхід до креативності та інші.

Однією з найбільш відомих теорій креативного мислення є психометрична теорія, яку запропонував Дж. П. Гілфорд. Він запровадив поняття дивергентного та конвергентного мислення, що стали ключовими у вивченні креативності. Дивергентне мислення пов'язане з пошуком багатьох можливих рішень для однієї проблеми. Це мислення передбачає широкий підхід до вирішення завдань, стимулюючи генерацію численних ідей. Конвергентне мислення, на противагу дивергентному, орієнтоване на пошук єдиного правильного рішення і більш характерне для задач, які мають чітко визначену відповідь. Дж. П. Гілфорд також розробив тести для вимірювання креативності, зокрема такі, що «оцінюють здатність людини генерувати нові ідеї, шукати альтернативні рішення та мислити оригінально. Ця теорія мала значний вплив на розвиток тестування креативності і досі використовується для вивчення творчих здібностей у різних сферах діяльності» [79].

Гуманістична теорія креативності, представлена такими дослідниками, як Карл Роджерс і Абрахам Маслоу, акцентує увагу на внутрішній мотивації та особистісному розвитку. За цією теорією, креативність є вродженою здатністю людини, яка найкраще розвивається в умовах самореалізації. Відповідно до Роджерса, креативність виникає тоді, коли людина відчуває свободу у вираженні своїх думок і почуттів, без страху бути засудженою або відкинутою. Маслоу, у свою чергу, розглядав креативність як прояв найвищого рівня самореалізації у своїй піраміді потреб. За Маслоу, коли

«базові фізіологічні та соціальні потреби людини задоволені, вона може зосередитися на творчості та самовираженні» [80]. Гуманістична теорія підкреслює важливість внутрішньої мотивації, творчої свободи та особистісного розвитку для розвитку креативного мислення. Ця концепція має глибокий вплив на сучасну психологію та педагогіку, оскільки вона надає великого значення емоційному стану людини і її потребі в самовираженні [82].

Теорія множинного інтелекту, запропонована Говардом Гарднером, також відіграє важливу роль у розумінні креативного мислення. Гарднер стверджував, що «інтелект не є однорідним і не обмежується лише лінгвістичними або математичними здібностями, як це традиційно вважалося. Замість цього, він виділяв кілька типів інтелекту, таких як «музичний, просторовий, тілесно-кінестетичний, міжособистісний та інші. Кожен з цих інтелектів може проявлятися через різні форми креативності. Ця теорія показує, що креативність може бути різноплановою і виражатися через різні здібності, залежно від типу інтелекту» [78]. Наприклад, людина з розвиненим просторовим інтелектом може проявляти креативність у візуальному мистецтві або архітектурі, тоді як музичний інтелект сприяє творчим досягненням у музиці. Таким чином, теорія множинного інтелекту підкреслює, що креативність є багатовимірним явищем, яке можна розвивати через різні інтелектуальні сфери.

Гештальт-підхід до креативності розвиває ідеї, які ґрунтуються на сприйнятті і вирішенні проблем через структури, які людина бачить як єдине ціле. Відповідно до цього підходу, креативність виникає тоді, коли індивід бачить проблему не як окремі фрагменти, а як цілісну структуру і шукає нові способи її переосмислення. Важливою концепцією цього підходу є "інсайт", коли рішення проблеми з'являється раптово, часто після періоду інкубації або роздумів [84].

Інвестиційна теорія креативності, запропонована Робертом Стернбергом, порівнює креативне мислення з процесом інвестицій.

Стернберг стверджує, що креативні люди поводяться як інвестори: вони «купають низько» ідеї, які є непопулярними або невідомими, працюють над їх розвитком і «продають високо», коли ці ідеї стають популярними і прийнятими суспільством. Креативні люди можуть бачити цінність у ідеях, які інші відкидають або не помічають, і вони готові ризикувати, розвиваючи такі ідеї до моменту, коли їхнє значення стане очевидним. Р. Стернберг також підкреслює, що «креативність вимагає поєднання шести ресурсів: інтелекту, знань, стилю мислення, особистісних характеристик, мотивації та навколишнього середовища. Інвестиційна теорія показує, що креативність не є результатом одного фактору, а формується внаслідок взаємодії різних складових, які дозволяють індивіду генерувати нові ідеї і знаходити нестандартні рішення» [85].

М. Чиксентміхаї, відомий дослідник феномену "поток", запропонував системну теорію креативності, яка розглядає творчість не тільки як індивідуальний процес, але і як результат взаємодії трьох факторів: індивіда, суспільства та культури. Згідно з цією теорією, індивідуальні творчі досягнення мають бути визнаними соціумом і вписані у культурний контекст. «Ця теорія підкреслює важливість середовища для розвитку креативності. Творча людина не лише генерує нові ідеї, але й повинна діяти у культурній системі, де ці ідеї можуть бути оцінені і прийняті іншими. Це означає, що креативність не існує у вакуумі: вона вимагає визнання та підтримки суспільства» [77].

Соціокультурна теорія, розроблена Левом Виготським, акцентує увагу на ролі суспільства і культури у формуванні креативності. Виготський стверджував, що креативне мислення формується через соціальну взаємодію і культурне середовище, в якому знаходиться людина. Він підкреслював, що розвиток творчих здібностей не можна розглядати ізольовано від контексту, у якому живе індивід. Ця теорія показує, що креативність не є виключно індивідуальним процесом, а залежить від соціальної взаємодії, мови,

культури та навчання. Людина розвиває свої творчі здібності через спілкування з іншими людьми та освоєння культурних практик [64].

Ж. Піаже, відомий своїми дослідженнями в галузі когнітивного розвитку, запропонував конструктивістський підхід до розуміння креативності. Він вважав, що креативність розвивається у процесі активного конструювання знань людиною. Це означає, що творчі здібності розвиваються тоді, коли індивід самостійно створює нові знання на основі свого попереднього досвіду [88]. З точки зору Ж. Піаже, «креативність є природним процесом, який виникає в результаті розвитку когнітивних структур і постійної взаємодії з навколишнім середовищем. Дитина, яка взаємодіє зі світом, формує нові концепції і навички через процеси асиміляції та акомодатії, що є основою для творчого мислення» [90].

Порівняльний аналіз основних теорій креативності, таких як психометрична теорія Дж. П. Гілфорда, гуманістична теорія А. Маслоу та К. Роджерса, а також системна теорія М. Чиксентміхаї, демонструє багатогранність підходів до розуміння креативності. Кожна з цих теорій акцентує увагу на різних аспектах креативного мислення — від когнітивних процесів до впливу середовища та внутрішньої мотивації, що дозволяє отримати комплексне уявлення про механізми розвитку творчості. Таким чином, креативне мислення є важливим фактором як в освітній сфері, так і в інших галузях професійної діяльності, забезпечуючи адаптивність, інноваційність та здатність до вирішення нестандартних завдань у сучасних умовах.

Своє продовження дослідження феномену креативного мислення особистості знайшло й у роботах присвячених професійній підготовці та розвитку особистості впродовж навчання та життя. Сучасні дослідники зосереджують свою увагу на визначенні сутності креативного мислення та його складових елементів.

У дослідженні О. Антонова однією з ключових характеристик креативного мислення визначається «оригінальність, яка виражається в

здатності генерувати унікальні ідеї та підходи до вирішення проблем» [4]. Оригінальність, на думку дослідника, означає «здатність відходити від загальноприйнятих рішень і пропонувати нові шляхи, які раніше не використовувалися» [4]. Це вимагає від особистості не лише глибокого розуміння проблеми, але й сміливості йти на ризик і спробувати щось нове, навіть якщо це може виглядати незвично чи викликати сумніви.

Другою важливою характеристикою креативного мислення є гнучкість.

І. Гриненко визначає гнучкість у структурі креативності, як «здатність змінювати свою точку зору, методи та підходи до вирішення проблем залежно від контексту і змінних умов» [21]. Гнучкість дозволяє людині не зациклюватися на одному рішенні, а вміти адаптувати свої ідеї та підходи до нових викликів. Наприклад, дослідник наводить наступні факти «у процесі вирішення проблеми викладач, що мислить креативно, може постійно змінювати способи викладання або формати взаємодії зі студентами, щоб досягти найкращих результатів в залежності від ситуації» [21].

Креативне мислення також характеризується флюїдністю. AnnieWalls у своїй статті «What Is The Difference Between Critical Thinking And Creative Thinking» описує флюїдність, як «легкість, з якою людина може генерувати нові ідеї, особливо при вирішенні складних і багатоаспектних завдань» [93]. В цілому креативність як флюїдний показник суб'єкту будь-якого творчого процесу розглядається як складне та полі функціональне явище. Так А. Дяченко описує креативність як «флюїдний показник особистості, який грає основну роль в інноваційності продукту діяльності, впливає на корисність результату для споживачів такого продукту» [26]. Флюїдність передбачає швидкість і продуктивність у генеруванні варіантів рішень, що допомагає людині швидко адаптуватися до мінливих умов або складних завдань. На думку W. Ross важливою особливістю флюїдності є те, «що вона дозволяє швидко оцінювати нові можливості, створювати численні варіанти рішень і не зациклюватися на першому, що прийшло на думку» [87].

Креативне мислення тісно пов'язане з процесом дивергентного мислення, яке є ще однією з його важливих характеристик. У дослідженнях М. Голубева, А. Лукошина дивергентне мислення розглядається як «здатність шукати багато різних рішень проблеми, а не концентруватися на одному правильному рішенні, як це зазвичай трапляється при конвергентному мисленні» [20]. Дивергентне мислення дозволяє бачити проблему з різних кутів, розглядати її з кількох точок зору і знаходити нові, незвичні шляхи вирішення. Це особливо важливо в умовах, коли стандартні рішення не працюють або вимагають значного часу та ресурсів.

Не менш важливим аспектом креативного мислення є здатність не тільки генерувати нові ідеї, але й критично оцінювати їх. А. Коломієць, Д. Коломієць такий процес називають оцінкою ідей. На їх думку він включає в себе «аналіз кожної нової ідеї з точки зору її практичності, доцільності та ефективності. Креативне мислення не обмежується лише створенням ідей; воно також вимагає здатності обрати найкращу з них і впровадити її в життя. Це потребує критичного підходу і вміння визначати, які з нових ідей мають реальний потенціал для вирішення проблеми, а які можуть виявитися менш ефективними або непридатними для даної ситуації» [37].

В цілому, актуальність дослідження проблеми формування креативного мислення фахівців на сучасному розвитку психолого-педагогічних досліджень обумовлюється новими вимогами до конкурентоспроможності випускника закладів вищої освіти. Головною метою професійної підготовки стає формування особистості здатної на інноваційну діяльність. Яка спирається на фазові знання, вміння та навички, професійні компетентності, які дозволяють приймати оригінальні, нестереотипні та продуктивні рішення.

Серед досліджень, які розглядають необхідність формування креативного мислення здобувачів вищої освіти в системі інноваційного суспільства можна назвати роботи О. Бессарабова, Ю. Бистрова, Н. Малахова. Аспекти формування креативності майбутніх викладачів вищої школи – О. Понамарьова, Ф. Шарипова. Результатом дослідження проблеми

креативного мислення та його місця в структурі особистості є визнання складності структури цього феномену.

О. Антонова визнає креативне мислення складною системою, що складається «з кількох важливих компонентів, які взаємодіють між собою, утворюючи єдиний процес. Ці складові поділяються на когнітивні, емоційні та мотиваційні елементи, кожен з яких відіграє унікальну роль у формуванні творчого підходу до вирішення завдань і створення нових ідей. Їх взаємодія створює умови для ефективного креативного мислення, сприяє розвитку інновацій та адаптації до різноманітних викликів сучасного світу» [3].

Когнітивні процеси є основою креативного мислення, оскільки саме вони визначають, як людина обробляє інформацію, розвиває нові ідеї і формує рішення. Одним з ключових когнітивних елементів є здатність до аналізу. Н. Латиш визначає таку здатність як «вміння розбивати складні проблеми на окремі компоненти, що дозволяє краще розуміти їхню суть і знаходити оптимальні шляхи вирішення. Аналіз допомагає глибше занурюватися в проблему, оцінюючи її з різних сторін, що є необхідною умовою для креативного підходу до її розв'язання» [40].

Проте, Н. Добровольська зазначає, що креативне мислення виходить за межі простого аналізу; «воно передбачає також здатність до синтезу — процесу об'єднання різних елементів знань або ідей для створення нового рішення. Синтез дозволяє людині брати наявну інформацію і комбінувати її у новий, нестандартний спосіб, створюючи інноваційні рішення, які виходять за рамки звичних підходів. Важливою складовою когнітивного аспекту креативного мислення є уява. Уява відкриває перед людиною можливості візуалізувати різні сценарії розвитку подій, моделювати різні підходи до вирішення проблем і передбачати результати цих рішень» [24]. Вона дозволяє бачити не тільки реальні, але й потенційні варіанти розвитку подій, що є надзвичайно важливим для креативного мислення. В уяві людина може створювати нові концепції та ідеї, базуючись на власному досвіді, знаннях і фантазії, що відкриває широкий простір для творчості [24].

Також важливим процесом у когнітивній структурі креативного мислення є генерація гіпотез. Це процес створення можливих рішень або пояснень для проблеми на основі попередніх знань і досвіду. Генерація гіпотез дозволяє людині розглянути проблему з різних сторін і розробити кілька альтернативних рішень, що є критично важливим для творчого підходу до вирішення завдань. О. Новікова зазначає, що саме для майбутнього викладача у цьому процесі «особливу роль відіграє інтуїція — здатність швидко ухвалювати рішення без детального аналізу. Інтуїція ґрунтується на несвідомих процесах і попередньому досвіді, що дозволяє людині ефективно використовувати наявні знання і генерувати нові ідеї навіть у складних і невизначених ситуаціях» [45].

Окрім когнітивних процесів, емоційні складові також відіграють важливу роль у креативному мисленні. Емоції можуть як стимулювати, так і гальмувати процес генерації нових ідей. Позитивні емоції, такі як радість, задоволення або захоплення, можуть сприяти розвитку творчого мислення, створюючи позитивний фон для мисленнєвої діяльності. Коли людина відчуває позитивні емоції, вона відкритіша до нових ідей, більше готова експериментувати та ризикувати, що є необхідною умовою для креативності. Е. Манівлець зазначає, що для майбутніх викладачів «захоплення новими можливостями чи перспективами може значно підвищити продуктивність ідеаторських процесів» [42]. У свою чергу, інноваційність рішень, ідей є фактором, який робить професійні рішення викладача продуктивними, спрямованими на ефективний результат, швидке рішення педагогічних задач та в цілому робить педагогічний процес інноваційно налаштованим.

Але не слід й забувати, про те що педагогічна діяльність має високий рівень стресовості, що у свою чергу робить актуальним роботу з негативними емоціями. Негативні емоції, такі як тривожність або страх невдачі, можуть блокувати творчий процес. Під впливом таких емоцій викладач може зосередитися на мінімізації ризиків і уникати нових підходів, що обмежує можливості для креативного мислення у професійній діяльності. У такому

разі компенсуючим стає емоційна гнучкість і стійкість. Емоційна гнучкість — це здатність керувати своїми емоціями і використовувати їх для стимулювання творчого мислення. На думку Ю. Бабаян викладач, «який вміє трансформувати негативні емоції у мотивацію до дій, може виявитися більш креативним у стресових ситуаціях» [6].

Мотиваційні компоненти креативного мислення також є надзвичайно важливими, оскільки саме вони визначають рівень активності людини у процесі генерації нових ідей. Мотивація є тією силою, яка рухає людиною і стимулює її до пошуку нових рішень. О. Піддубна зазначає, що існують «два основних типи мотивації, що впливають на креативне мислення: внутрішня і зовнішня мотивація. Внутрішня мотивація виникає з власного прагнення до творчості і задоволення від самого процесу створення нових ідей» [50]. Викладач, мотивований внутрішньо, зосереджується на самій творчій діяльності, а не на зовнішніх винагородах. Такий викладач знаходить задоволення у пошуку нестандартних рішень, прагне до самовдосконалення, набуття нового досвіду та адаптації його до нових викликів.

Зовнішня мотивація, у свою чергу, пов'язана з прагненням досягти зовнішніх цілей, таких як визнання, винагорода або уникнення покарання. І. Тригуб зазначає, що регулятором рівня прояву креативного мислення у професійній діяльності викладача може стати прагнення отримати винагороду (у будь-якому вигляді). Такою винагородою у педагогічній діяльності може бути «розвинена система стимуляції професійних показників у закладі освіти, адміністративні знахідки – рейтингування, проведення конкурсів на визнання кращого викладача, преміювання та інші форми» [66].

Однак дослідження показують, що внутрішня мотивація має більший вплив на креативне мислення, оскільки вона стимулює людину до глибшого занурення у процес і пошуку нетрадиційних рішень. Викладач, які мотивовані внутрішньо, більш схильний до експериментів, готовий ризикувати і працювати над вирішенням професійних задач довше, оскільки його мотивує сам процес.

Всі компоненти креативного мислення знаходяться у тісному взаємозв'язку. Г. Цветкова і І.Кузьменко розглядаючи структуру креативного мислення визначаються, що «створюючи складну систему, компоненти креативного мислення дозволяє людині ефективно генерувати нові ідеї і знаходити нестандартні рішення. Ця взаємодія визначає, наскільки успішною буде людина у процесі творчого мислення, і наскільки ефективно вона зможе застосувати свої ідеї на практиці» [70].

Креативне мислення відіграє надзвичайно важливу роль у діяльності майбутніх викладачів, оскільки сучасна педагогіка вимагає від них постійного самовдосконалення, гнучкості та здатності адаптуватися до мінливих умов освітнього процесу. Виклики, з якими стикаються викладачі в XXI столітті, охоплюють різні аспекти їхньої діяльності: від оновлення навчальних програм до використання новітніх технологій та пошуку індивідуального підходу до кожного учня. У цьому контексті креативне мислення стає однією з ключових компетенцій, яка дозволяє викладачам знаходити нові підходи до вирішення складних завдань, розробляти інноваційні методики та допомагати учням мислити нестандартно [47].

Прийнятий у 2006 році Парламентом Ради Європи «Перелік ключових компетенцій для навчання протягом життя» та наступні за цим зміни у професійних стандартах, сьогодні дозволяють говорити про те що педагогічна творчість, формування креативного мислення розглядається у межах компетентнісного підходу. Поняття «креативна компетентність» введене у науковий обіг Р.Епштейном сьогодні визначається як одна з інтегральних та ключових характеристик . Така компетентність є «здатністю особистості до вияву креативних здібностей, входження у творчу діяльність».О. Демченко, Ф. Шаріпов зазначає, що креативний компонент «присутній у будь-якому виді діяльності викладача (педагогічній, комунікативній, організаторській)» [22].

Дослідники Н. Вавк, М. Кашапов, Т. Кісельова, Т. Огородова пропонують модель креативної компетентності викладача, яка визначає

наскільки він: готовий до професійної творчості, відкритий до досягнень інших галузей, здатний до міжпредметної інтеграції, володіє технологіями та вміє впроваджувати інноваційні рішення у професійну діяльність [17].

Розробка проблеми креативної компетентності викладача ЗВО дозволили Ж. Воронцовій, О. Московчук О., О. Стляренко, виділити такі компоненти у структурі, як когнітивний, мотиваційний, діяльнісний, рефлексивний. Така структура у відповідь вимагає «під час професійної підготовки окрім професійних знань, навичок та вмінь розвивати незалежність, наполегливість, експресивність поряд з помірною чутливістю, чуйність, емоційну стійкість як ключові особистісні характеристики майбутніх викладачів» [43].

Один з основних викликів сучасної педагогіки полягає в необхідності розробки нових навчальних програм та адаптації підходів до викладання відповідно до потреб суспільства. Креативне мислення дозволяє викладачам бачити навчальний процес як живу систему, яка потребує постійного вдосконалення та оновлення. Це означає, що викладачі, які мислять креативно, можуть розробляти інноваційні технології навчання, які виходять за рамки традиційних підходів, зокрема через інтеграцію міждисциплінарних знань та застосування нестандартних завдань. Наприклад, викладачі можуть розробляти проектні роботи, які стимулюють студентів до самостійного дослідження та інтеграції знань з різних галузей, що сприяє розвитку критичного мислення та креативності у самих студентів. Використання новітніх технологій стає все більш важливим аспектом сучасної освіти.

У цьому контексті на думку О. Накуляк креативне мислення «допомагає викладачам не лише освоювати нові технологічні засоби, але й знаходити способи їх ефективного застосування у навчальному процесі» [44]. Наприклад, інтерактивні технології навчання, такі як використання віртуальної або доповненої реальності, можуть значно покращити засвоєння матеріалу учнями. Викладачі, які мислять креативно, здатні інтегрувати ці технології у свої заняття, створюючи таким чином більш захоплюючий та

інтерактивний навчальний процес, що сприяє підвищенню мотивації студентів та їх залученості до навчання.

Додатково важливим аспектом діяльності викладачів є створення нестандартних завдань і вправ, які сприяють розвитку критичного мислення студентів. Н. Жидкова зазначає, що «традиційні форми контролю знань, такі як тестування або стандартні письмові роботи, можуть не завжди спонукати учнів до розвитку їхніх творчих здібностей» [27]. Креативні викладачі здатні створювати завдання, які стимулюють студентів мислити оригінально, шукати нестандартні шляхи вирішення проблем і висловлювати свої ідеї в інноваційний спосіб. Наприклад, замість традиційних контрольних робіт вони можуть запропонувати учням працювати над творчими проектами або проводити дискусії, де кожен учасник може висловити свою точку зору і знайти нові рішення до поставлених завдань.

Не менш важливим аспектом є адаптація навчальних матеріалів до індивідуальних потреб кожного учня. Кожна дитина має свій власний темп навчання, власні інтереси та стиль засвоєння матеріалу, і викладачі, які мислять креативно, здатні враховувати ці особливості у своїй роботі. Вони можуть розробляти індивідуальні плани навчання або адаптувати навчальні матеріали, щоб вони відповідали інтересам і можливостям кожного учня. Такий підхід, на думку Пугачова К.С., не тільки сприяє ефективнішому засвоєнню матеріалу, але й допомагає учням розвивати власні творчі здібності та інтерес до навчання [52].

Креативне мислення також значно впливає на загальний педагогічний процес. Викладачі, які використовують креативні підходи у своїй діяльності, зазвичай мають більшу здатність до залучення студентів до навчального процесу. Нестандартні підходи до викладання можуть зробити заняття більш цікавими і захоплюючими, що сприяє підвищенню мотивації студентів і їх бажанню активно брати участь у навчанні. Креативні викладачі заохочують студентів до самостійного мислення і дослідження, що є важливою умовою для розвитку їхніх власних творчих здібностей. О. Шпортун визначає, що «це

допомагає створити середовище, в якому студенти не просто засвоюють матеріал, але й навчаються мислити критично, аналізувати інформацію і знаходити нові рішення» [73]. У результаті, викладачі, які володіють креативним мисленням, сприяють розвитку у своїх студентів не тільки академічних знань, але й важливих життєвих навичок, таких як здатність до вирішення проблем, творчий підхід і критичне мислення.

Підсумовуючи теоретичний аналіз дослідження сутності креативного мислення та його структуру, ми дійшли висновку що під креативним мисленням у нашому дослідженні ми розуміємо процес створення нового, яке вирішує професійні проблеми нетрадиційним та ефективним способом, за рахунок творчого використання професійних знань та вмінь, особистісних ресурсів. Креативне мислення є процесом, який дає можливість переносити наявні знання, вміння в нову ситуацію, бачити нове у знайомих об'єктах та ситуаціях, знаходити альтернативні розв'язання, комбінувати відомі способи, створювати оригінальний особистісний продукт (ідея, рішення).

Рівень сформованості креативного мислення залежить від: суб'єктивних якостей особистості (базується на них) - розвиненість інтелекту (здатність аналізувати, упорядковувати, обробляти інформацію та отриманий досвід), відкритість новому, здатність до рефлексії, високий рівень мотивації до саморозвитку; особливостей організації професійної підготовки (створюють умови для розвитку) - інноваційне освітнє середовище, студентоцетрованість, відповідні технології та методи підготовки, відкритість освітнього середовища до прояву креативності здобувачів.

Креативне мислення майбутнього викладача це якість, що здатна до розвитку в онтогенезі в процесі включення в різні види діяльності, зв'язане з провідними мотивами, закріплюється в структурі особистості і в подальшому визначає творчий стиль професійної діяльності. Креативне мислення характеризується продуктивністю (швидкість та новизна), гнучкістю, оригінальністю, флюїдністю та дивергентним мисленням.

Рівень прояву визначених характеристик можна оцінити через ефективність виконання професійних функцій. Наприклад, здатність викладача швидко переключатися на вирішення професійних задач, які виникають спонтанно (вирішення питань дисципліни, підтримка уваги аудиторії, відповідь на спонтанні питання під час аудиторного заняття та інше), вміння бачити та індивідуальні особливості здобувача та обирати відповідні методи взаємодії, спроможність обирати інноваційні та нестандартні форми та методи навчання, здатність створити творче освітнє середовище що мотивує до пізнавальної активності.

Креативне мислення є ключовою когнітивною функцією, яка відіграє важливу роль у різних сферах людської діяльності, зокрема у професійній сфері та освітньому процесі. Структура креативного мислення включає когнітивний компонент - процеси, такі як аналіз, синтез, генерація гіпотез та інтуїція, які забезпечують здатність до створення нових рішень; емоційний - стимулює або, навпаки, блокує творчу активність залежно від емоційного стану особистості; мотиваційний - внутрішня і зовнішня мотивація, визначають рівень інтенсивності та спрямованості творчої діяльності.

Значення креативного мислення у професійній діяльності, зокрема у викладацькій практиці, полягає у здатності педагогів розробляти інноваційні методики навчання, адаптувати освітні програми до індивідуальних потреб студентів і стимулювати розвиток творчого потенціалу студентів. Викладачі, що володіють креативним мисленням, можуть створювати навчальне середовище, яке сприяє розвитку критичного мислення, самостійності та творчого підходу до вирішення проблем.

1.2. Теоретичні основи формування креативного мислення майбутніх викладачів

Упродовж останніх десятиліть проблема формування креативного мислення у майбутніх викладачів набула значної уваги в психолого-педагогічних дослідженнях. Основні наукові роботи в цій галузі охоплюють

різноманітні аспекти розвитку творчого потенціалу викладачів, від аналізу педагогічних технологій до вивчення психолого-когнітивних механізмів, які лежать в основі креативного мислення.

Для нашого дослідження ми визначили наступні етапи вивчення цього процесу: по-перше, визначення особливостей змісту структурних компонентів креативного мислення викладача, по-друге, дослідження специфіки формування креативного мислення викладача у процесі професійної підготовки.

Поняття креативного мислення викладача є важливою складовою сучасної педагогічної теорії, оскільки здатність мислити творчо є однією з ключових компетенцій, яка необхідна для ефективної професійної діяльності викладача. Як, було зазначено у §1.1. креативне мислення розглядається як здатність викладача генерувати нові ідеї, знаходити оригінальні рішення для навчальних ситуацій та адаптувати свої методи до різноманітних потреб здобувачів освіти. Воно включає не лише можливість відходити від традиційних підходів до навчання, але й здатність створювати нові освітні стратегії, які у відповідь сприяють розвитку творчих здібностей студентів.

Важливу роль у визначенні креативного мислення викладача відіграли кілька відомих теорій, які були розроблені протягом останніх десятиліть. Наприклад, Едвард де Боно створив концепцію так званого «латерального мислення», яке є однією з форм креативного мислення. Латеральне мислення викладача відрізняється від традиційного або логічного мислення тим, що воно спрямоване на пошук нових підходів і нестандартних рішень. За Боно, це мислення, яке «не слідує суворим правилам логіки, але дозволяє «обходити» проблеми, знаходячи нові, раніше невідомі шляхи вирішення завдань. Для викладача це означає, що він не лише передає знання, але й стимулює студентів до пошуку нестандартних підходів до проблем» [92].

Інша важлива теорія належить Роберту Стернбергу, який запропонував трикомпонентну модель творчого мислення. Р. Стернберг визначив креативність як здатність використовувати синтез, аналіз і практичне

застосування ідей. За його моделлю, творче мислення включає три основні складові: синтез (створення нових ідей на основі різних елементів), аналіз (здатність до критичної оцінки ідей) і практичне застосування (використання нових ідей для вирішення проблем). Р. Стернберг також наголошував, що «креативність не є вродженою здатністю, а може розвиватися через відповідну освітню підготовку. Викладач, який володіє цими навичками, здатний створювати навчальні ситуації, які стимулюють творчість студентів, даючи їм можливість активно взаємодіяти з навчальним матеріалом і генерувати власні ідеї» [86].

У педагогічній діяльності креативне мислення проявляється в кількох ключових аспектах. Зокрема, згідно з дослідженнями О. Кайдановської, творче мислення викладача є важливим для процесу навчання образотворчого мистецтва. О. Кайдановська підкреслює, що «в процесі викладання важливо не лише вивчати технічні аспекти предмету, але й формувати в студентів здатність до творчого переосмислення отриманих знань і навичок. Цей підхід підсилює креативний потенціал не лише викладача, а й його студентів, адже вони вчаться мислити поза рамками традиційних уявлень, знаходити нові шляхи вираження своїх ідей» [33].

О. Реброва у своїй роботі досліджує формування креативного мислення у майбутніх викладачів музики. Вона зазначає, що «педагогічна творчість нерозривно пов'язана з можливістю адаптації та інноваційного підходу до викладання. Музична педагогіка особливо потребує творчих підходів, оскільки мистецтво музики саме по собі є актом творення і переосмислення» [53]. Тому педагог, який працює у мистецькій сфері, повинен володіти розвиненим креативним мисленням для того, щоб ефективно передати учням сутність художнього образу і навчити їх створювати власні інтерпретації.

Визначення специфіки креативного мислення викладача наступним кроком вимагає він дослідників й дослідження змісту компонентів в структурі креативного мислення. На думку дослідників, інтелектуальна складова є ключовим елементом креативного мислення. Вона включає

здатність до нестандартного вирішення проблем, тобто вміння викладача аналізувати ситуацію з різних кутів зору, не слідувати усталеним схемам і шаблонам, а шукати нові, оригінальні підходи. За результатами досліджень О. Чашечникової, саме інтелектуальна гнучкість та здатність генерувати нестандартні рішення допомагає вчителю успішно адаптувати свої методи до мінливих умов навчального процесу. Як зазначає О. Чашечникова «творче мислення у викладачів математики вимагає не лише вирішення задач стандартними методами, але й пошуку нових, оригінальних способів навчання. Це стосується не лише предмету, але й ширшого контексту викладання, коли вчитель застосовує творчий підхід до управління класом, мотивації студентів і розвитку їхньої самостійності у навчанні» [71].

Особистісна складова креативного мислення викладача пов'язана з його індивідуальними рисами характеру. До таких рис належить відкритість до нового досвіду, гнучкість мислення, готовність до ризику, а також здатність до рефлексії, самовдосконалення і постійного розвитку. І. Бабин і А. Степанюк підкреслюють, що «формування творчої особистості майбутнього викладача є важливою метою педагогічної освіти. Вони зазначають, що творчий вчитель здатний впливати на студентів не лише через знання, але й через власний приклад – готовність до постійного навчання, критичного переосмислення своїх підходів і вміння реагувати на нові виклики. Особистісна складова також передбачає емоційну зрілість викладача, яка дає йому змогу підтримувати позитивний емоційний клімат у класі, стимулюючи тим самим творчий процес як у собі, так і у своїх учнях» [7].

Педагогічна складова креативного мислення викладача полягає у здатності створювати та підтримувати творче середовище для студентів. Це передбачає використання різноманітних педагогічних технологій і підходів, які сприяють розвитку творчих здібностей у дітей. Викладач, що володіє креативним мисленням, здатний залучати студентів до процесу активного навчання через нестандартні завдання, проблемні ситуації, проєктне та

групове навчання. О. Реброва зазначає, що особливо важливим є «розвиток творчого мислення у вчителів мистецтва, які мають створювати умови для активного творчого пошуку та самовираження студентів. Педагогічна складова також включає здатність вчителя працювати в умовах невизначеності та складних освітніх ситуацій, адаптуючи свої підходи до індивідуальних потреб студентів і сприяючи розвитку їхнього креативного мислення» [53].

За дослідженнями Є. Крюкова, О. Ребробової, О. Новікової структурні елементи креативного мислення викладача включають такі компоненти, як евристичність, дивергентність і рефлексивність [39,45,53]. Евристичність полягає у здатності вчителя знаходити нові стратегії вирішення проблем і навчальних завдань, використовуючи різні методи та підходи. Дивергентність, у свою чергу, передбачає вміння генерувати кілька рішень для однієї проблеми, виходячи за межі традиційного підходу. Це особливо важливо в умовах сучасної освіти, де кожен учень має свої особливості навчання, і викладач повинен знаходити індивідуальні рішення для кожного. Рефлексивність означає здатність викладача аналізувати власні педагогічні дії, робити висновки з власного досвіду і постійно вдосконалюватися. О. Новікова стверджує, що ці елементи є «фундаментальними для розвитку творчого мислення вчителя, оскільки вони дозволяють йому бути не лише виконавцем навчальної програми, але й активним учасником процесу навчання, який постійно вдосконалюється і адаптується до нових умов» [45].

На думку Н. Вовчастої, О. Байрамової, Г. Чорної креативне мислення викладача складається з інтелектуального, емоційного та особистісного компонентів [18]. Інтелектуальний компонент включає здатність до дивергентного мислення, тобто вміння знаходити кілька можливих рішень для однієї проблеми. Це особливо важливо у навчальному процесі, оскільки викладач має бути готовим до того, що кожен учень може мати свій унікальний спосіб засвоєння матеріалу. Викладач повинен мати широкий арсенал педагогічних прийомів і творчо їх використовувати для того, щоб

знайти підхід до кожного учня. Емоційний компонент креативного мислення включає здатність зацікавити здобувачів, створити позитивну атмосферу на занятті, стимулювати розвиток креативного потенціалу здобувачів. Емоційний компонент також пов'язаний із здатністю педагога знаходити індивідуальні підходи, враховувати потреби і мотиви здобувачів, що створює умови для розвитку їхньої творчої самостійності. Особистісний компонент відіграє ключову роль у розвитку креативного мислення. Особистісні риси, такі як відкритість до нового досвіду, готовність до ризику, здатність до рефлексії та самовдосконалення, є важливими характеристиками творчого викладача. Викладач, який постійно розвивається як професіонал, не лише розвиває власну креативність, але й стає прикладом для своїх студентів, показуючи, що навчання – це процес безперервного самовдосконалення та пошуку нових знань [18].

Проведений аналіз досліджень щодо структури та змісту компонентів креативного мислення викладачів, за робочу структуру нашого дослідження ми взяли наступне – креативне мислення викладача містить когнітивний, мотиваційний, особистісний, діяльнісний компонент компоненти. Змістом цих компонентів буде:

- когнітивний компонент – загальні та спеціальні знання, дивергентне мислення, педагогічна інтуїція, здатність до дослідницької діяльності (вміння висувати гіпотези, виявляти протиріччя), знання теорії креативності;
- мотиваційний компонент - орієнтація на внутрішню мотивацію (задоволення від процесу пошуку та рішення), гуманістична спрямованість,
- особистісний компонент – інтелектуальні здібності (синтетичні, аналітичні, практичні), відкритість та толерантність до невизначеності, уміння долати невпевненість та виправдано ризикувати, високий рівень розвитку комунікативності, прагнення до саморозвитку та самореалізації у професійній діяльності

- діяльнісний компонент – вміння генерації, аналізу, синтезу та комбінації ідей для вирішення проблеми, навички самоорганізації та тайм менеджменту, організаторські вміння та вміння працювати в команді

Креативне мислення є феноменом, який починає формуватися з засвоєння та накопичення знань та досвіду, продовжується через адаптацію, пристосування набутого до професійної діяльності, конкретної ситуації. Процес формування креативного мислення викладача це процес динамічний, який залежить від первинного рівня наявних здібностей особистості та у процесі професійної підготовки набуває нового рівня розвитку, який вдосконалюється й у реальній професійній діяльності з набуттям досвіду. Цей процес проходить поетапно.

Т. Фефілова наголошує, що процес формування креативного мислення починається ще на етапі професійної освіти у вищому навчальному закладі і продовжується протягом усього професійного життя викладача. На думку дослідниці такий процес має декілька етапів [68]. Перший етап – це етап усвідомлення необхідності творчого підходу до професійної діяльності. «На цьому етапі студентів знайомлять із концепціями креативності та необхідністю їхнього розвитку у педагогічній практиці. Важливо, щоб на цьому етапі у студентів формувалося розуміння того, що креативне мислення є не лише індивідуальною якістю, але й професійною компетенцією, що має прямий вплив на якість навчального процесу» [68].

Другий етап, який зазначає Т. Фефілова, – це етап формування базових творчих навичок. Студенти на цьому етапі вивчають основні методи і техніки, які сприяють розвитку креативного мислення, такі як мозкові штурми, створення проєктів, застосування інтерактивних технологій. У цьому контексті важливою є «роль викладача, який надає студентам завдання, що потребують нестандартного підходу і залучають їх до активної розумової діяльності» [68].

Третій етап – це етап самостійного застосування творчих навичок. На цьому етапі студенти повинні вміти самостійно використовувати набуті

знання і навички для вирішення реальних педагогічних завдань. Це може включати розробку власних навчальних програм, проведення уроків з використанням інноваційних технологій, організацію проєктної діяльності серед студентів тощо. Т. Фефілова підкреслює, що цей етап є критично важливим для закріплення навичок і формування власного творчого стилю викладання [68].

Дослідження В. Коваль також підтверджує важливість етапності у розвитку креативного мислення майбутніх викладачів. Вона зазначає, що процес розвитку творчих компетенцій у студентів проходить через кілька фаз: від початкового ознайомлення з креативними підходами до їхнього практичного застосування у педагогічній діяльності. В. Коваль акцентує увагу на тому, що «розвиток креативності має бути безперервним процесом, який триває протягом усього життя викладача, оскільки освітні виклики постійно змінюються, і викладач має бути готовим адаптувати свої методи до нових умов і вимог» [35].

В цілому можна сказати, що етап професійної підготовки це етап цілеспрямованого формування креативного мислення, відповідно до вимог професії. На думку А. Бабак, В. Ворожбіт-Горбатюк етап формування креативного мислення викладача, як «наскрізної соціально значущої і професійної компетентність майбутнього педагогічного працівника, яка передбачає системне знання принципів і підходів творення і реалізації нестандартних рішень в освітньому процесі, уміння формувати нові міждисциплінарні патерни, навички використовувати складність чи труднощі навчально-пізнавальної, науково-дослідницької діяльності як перспективу і умову розвитку» [5].

Як будь-який педагогічний процес, процес формування креативного мислення викладача повинен визначатися принципами організації. Так, слідом за С.Дімітровою-Бурлаєнко ми можемо визначити наступні принципи:

- принцип свідомості – дозволяє здобувачам свідомо відноситися до необхідності творчості та креативності у професійній діяльності вчителя, виявляти активність у пошуку нетрадиційних рішень;
- принцип активності та самостійності – дозволяє здобувачам бути суб'єктами творчої пізнавальної діяльності, самостійно планувати та організовувати свою діяльність, здійснювати самоконтроль;
- принцип системності та наступності – дозволяє організувати процес формування креативного мислення від наявного досвіду до отримання нового, від традиційних звичних форм діяльності до індивідуальних творчих;
- принцип науковості та доступності – дозволяє формувати навички творчої діяльності, креативності з опорою на загальну теорію креативності;
- принцип зв'язку теорії з практикою – практико орієнтованість дозволяє вже в процесі професійної підготовки здобувачам бачити площину використання набутих навичок креативного мислення;
- принцип професійної спрямованості – дозволяє процес формування креативного мислення організувати з урахування вимог професійної діяльності, з урахування професійних стандартів;
- принцип міжпредметної інтеграції – дозволяє у процесі формування креативного мислення спиратися на міжгалузеві та між предметні дослідження, що дозволяє врахувати сучасні тенденції науки, вимоги професійної реальності [23].

Розглядаючи етап професійної підготовки та заклад вищої освіти, як освітнє середовище, яке повинне забезпечити формування високий рівень розвитку креативного мислення, можна сказати що таке середовище саме повинне бути креативним. Креативний освітній процес дає можливість кожному здобувачу розвинути наявний креативний потенціал, сформувати мотивацію до саморозвитку, надає можливість оцінити наявні здібності та навички й порівняти з бажаним рівнем для самореалізації у професії. Все це

вимагає певної зміни організації професійної підготовки, впровадження форм та технологій, які дозволяють реалізувати завдання креативного розвитку майбутніх фахівців.

Так, вивчення проблеми сформованості креативного мислення у здобувачів освіти у педагогічних університетах Т. Бородіної, А. Сибгатулліної показало, що лише третина студентів демонструє високий рівень креативного мислення, що свідчить про необхідність вдосконалення освітніх програм у контексті розвитку творчого потенціалу майбутніх викладачів [12].

У свою чергу, дослідження Т. Фефілової акцентує увагу на «необхідності цілеспрямованого розвитку педагогічної творчості вчителів з моменту їх навчання у вищих навчальних закладах. Авторка вказує, що творче мислення є ключовою складовою успішної педагогічної діяльності, оскільки саме воно лежить в основі здатності педагога адаптувати свої методи викладання до різних освітніх ситуацій та індивідуальних потреб здобувачів» [68]. Т. Фефілова також наголошує, що «процес формування творчого мислення вимагає специфічних психолого-педагогічних умов та методик, які б сприяли розвитку інноваційних педагогічних практик та особистісних якостей учителя» [68].

Один із підходів до розвитку креативного мислення базується на порівнянні традиційних і сучасних методів підготовки майбутніх викладачів. Наприклад, дослідження Б. Біргілі демонструє, що застосування проблемно-орієнтованого навчання значно підвищує рівень творчого мислення студентів. У традиційній освітній системі «навчання зазвичай базується на передачі готових знань, що обмежує можливості студентів мислити критично і творчо. Натомість проблемно-орієнтоване навчання створює умови, у яких студенти змушені знаходити власні рішення для конкретних ситуацій, розвиваючи при цьому їхні креативні та критичні здібності» [75]. Б. Біргілі зазначає, що такий підхід сприяє більш комплексному розвитку майбутніх

педагогів, допомагаючи їм виявляти нетрадиційні рішення у навчально-виховному процесі та сприяти креативності студентів [75].

Інноваційний підхід до формування креативного мислення також активно досліджується у вітчизняній педагогіці. Наприклад, О. Чижикова у своїй роботі наголошує на важливості розвитку творчого мислення в процесі вивчення іноземних мов. Вона пропонує систему «інтерактивних методів, таких як креативне письмо, опис зображень, креативні проєкти та ігрові завдання, що не лише сприяють ефективному засвоєнню мовного матеріалу, але й стимулюють розвиток креативного мислення студентів» [72]. Це підхід є особливо актуальним для майбутніх педагогів, оскільки викладачі мають бути готовими працювати в умовах багатомовності та багатокультурності, що потребує гнучкого та творчого підходу до викладання.

Однак, розвиток креативного мислення у майбутніх викладачів стикається з низкою викликів. Одним із них є недостатня інтеграція сучасних технологій розвитку креативності в освітній процес. Як зазначають дослідники, сучасна система освіти, незважаючи на визнання важливості творчості, часто обмежена нормативними вимогами та традиційними підходами, що не дають можливості розкрити повний потенціал студентів. З іншого боку, інноваційні технології навчання, такі як проєктне навчання, інтерактивні технології та критичний аналіз, стають важливими інструментами, що можуть допомогти майбутнім викладачам розвивати власну креативність і навчати своїх студентів мислити творчо [25]. Таким чином, сучасна педагогіка пропонує широкий спектр можливостей для формування креативного мислення у майбутніх викладачів. Важливим аспектом є інтеграція інноваційних технологій у навчальний процес, що дозволяє майбутнім педагогам розвивати свої творчі здібності та використовувати їх у професійній діяльності. Однак, для досягнення більшого прогресу в цій сфері необхідно продовжувати дослідження і

вдосконалювати педагогічні практики, спрямовані на стимулювання творчого потенціалу майбутніх учителів.

1.3. Технології формування креативного мислення майбутнього викладача у процесі вивчення іноземної мови

Креативне мислення є однією з ключових компетенцій, що визначає професійний успіх сучасного викладача. Зокрема, викладач іноземної мови повинен володіти не лише знаннями в області мови, але й методиками, які стимулюють студентів до активного мислення, творчості та інновацій. У цьому контексті технології формування креативного мислення відіграють важливу роль у підготовці викладачів, оскільки вони допомагають розвивати навички вирішення проблем, адаптивності та генерації нових ідей [69].

Досягнути формування креативного мислення майбутніх викладачів можливо лише за рахунок використання технологій креативного навчання, інноваційних технологій навчання. По-перше, креативне навчання базується на взаємодії, діалозі учасників освітнього процесу, що дозволяє розкривати потенціал особистості та керувати навчальним процесом через співпрацю. По-друге, креативне навчання дозволяє зосередитися не лише на знаннєвому компоненті, а й розвивати способи мислення та діяльності, що є визначальним для формування креативного потенціалу фахівця. По-третє, креативне навчання це специфічна форма організації, що забезпечує комфортну інтелектуальну роботу, відчуття успіху та власних досягнень, можливість рефлексії, діалогічність думок. Все це є площиною для генерації нових ідей, синтезу результатів командної роботи та основою для самореалізації здобувача.

Проблематика технологій навчання не є принципово новою для педагогічної науки, але дослідження можливостей інноваційних технологій у формування професійних компетенцій фахівців проводиться достатньо активно. Так дослідження інноваційних технологій, їх практичного

використання у професійній підготовці викладачів займалися Н. Кічук, О. Кіяшко, Н. Павленко, О. Палига, Я. Ярощик [29,49,81].

У наукових дослідження можна знайти розуміння технологій навчання як: методів, прийомів та засобів навчання, тобто розуміння як процесуальної частини дидактичної системи; алгоритм досягнення результатів навчання, який дозволяє запланувати результат, визначити темп та освітні витрати його досягнення, контролювати процес реалізації; опис процесу організації навчання з чітким визначенням режиму та дій всіх учасників [8,59,61].

Ключовим, що поєднує усі визначення поняття «технологія навчання» на думку В. Терещук, А. Ільченко є те, що вони здатні реалізувати завдання підготовки сучасних фахівців, організують навчання таким чином, що воно стає індивідуалізованим, орієнтованим на нові вимоги та гнучким до викликів реальної професійної діяльності [65].

Оскільки проблематика використання технологій навчання у практиці вищої освіти не є новою, то можна стверджувати що сьогодні в існуючих класифікаціях можна виділити традиційні та інноваційні технології навчання. Так, Ю. Рудник досліджуючи проблему використання технологій навчання іноземних мов пропонує до традиційних технологій відносити «прямі методи; перекладні методи; сугестивний метод; усний метод Гарольда Пальмера; метод навчання читання Майкла Уеста; метод повної фізичної реакції; аудіолінгвальний метод; аудіо-візуальний метод та ін.» Принципом такої класифікації є час розробки та введення технології у практику. Більшість з визначених технологій була запроваджена ще у середині ХХ ст. [58].

До групи інноваційних технологій навчання дослідниця пропонує відносити, ті, які базуються або на сучасних досягненнях науки та техніки, або ті які використовують взаємодію та діалогічність. Але, враховуючу життєвий цикл будь-якої інновації серед інноваційних автор виділяє такі, які вже мають тривалий досвід впровадження та такі, які проходять загальну адаптацію. Так, до першої групи можна віднести ігрові технології, технології

ситуаційного навчання, проєктне навчання, проблемне навчання. До другої групи – інтерактивні технології, інформаційно-комунікативні (мультимедійні, комп'ютерні, хмарні, smart-технології, веб-технології), електронне навчання; перевернуте навчання (flippedclassroom); технології мобільного навчання (m-learning); змішане навчання (mixedclassroom); CLIL; BYOD; MindMap; тренінгові технології, технологія мовного портфоліо.

Визначення технологій, які будуть ефективні для формування креативного мислення повинне також бути пов'язане з сутністю професійної діяльності майбутнього фахівця та змістом навчальної дисципліни, де буде запропонована така технологія. У нашому дослідженні ми вивчаємо можливості формування креативного мислення під час вивчення іноземної мови майбутніми викладачами. Взагалі вивчення іноземної мови відіграє важливу роль у розвитку креативного мислення, оскільки навчання мовам стимулює когнітивні процеси, сприяє розвитку уяви, критичного мислення та здатності до нестандартних рішень. Як зазначає О. Чижикова, «процес вивчення іноземної мови не тільки сприяє опануванню нових комунікативних навичок, але й розвиває здатність до творчого підходу у вирішенні різних завдань» [72]. Це пов'язано з тим, що мовне навчання потребує не лише механічного запам'ятовування слів і граматичних правил, але й здатності знаходити гнучкі рішення для ефективної комунікації в різних контекстах. У процесі вивчення іноземної мови студенти стикаються з різними мовними ситуаціями, де їм необхідно адаптувати свої знання до нових умов, що вимагає розвитку креативного мислення.

Дослідження В. Коваль також підтверджує, що «вивчення іноземної мови сприяє розвитку креативного мислення завдяки необхідності постійної адаптації до різних культурних та мовних контекстів. У процесі вивчення мови студенти вчаться мислити гнучко, шукаючи різні шляхи для вираження своїх думок і розуміння іншої культури» [35]. Це, у свою чергу, стимулює їх до пошуку нестандартних рішень, що є важливим аспектом креативного мислення. Коваль підкреслює, що навчання іноземним мовам у педагогічних

навчальних закладах має не лише мовну, але й культурну складову, що допомагає студентам розвивати здатність до творчого мислення через пізнання нових культур і способів мислення.

На думку Н. Рибалки, Г. Салашенко, І. Сніховської формування іншомовної лінгвістичної компетентності напряду пов'язане з рівнем лінгвістичної креативності здобувачів. Основною метою використання інноваційних технологій навчання у такому разі стає розвиток креативного мислення загалом та лінгвістичної креативності зокрема. Тобто, обираючи технології формування креативного мислення ми повинні виходити з оцінки їх можливості формувати саме лінгвістичну креативність [54,60,62].

Першою технологією для аналізу ми визначимо технологію проблемного навчання. Вона дозволяє вивчення іноземної мови зробити професійноорієнтованим, розкриває потенціал інноваційного мислення, розвиває навички аналізу, критичного сприйняття, оцінки інформації відповідно до завдань та змісту професійної проблеми. Саме, проблемне навчання дозволяє розвивати навички роботи у команді, стимулює зміну ролей та професійних позицій. Окрему увагу заслуговує зміна ролі викладача під час проблемного навчання з керівника на консультанта, що стимулює самостійність та ініціативність студентів. Так, Н. Бурлаченко описує декілька видів проблемних завдань, спрямованих саме на розвиток креативного мислення – «екстралінгвістичні, пов'язані із засвоєнням і переробкою різного предметного змісту текстів іноземною мовою; вербальні завдання лінгводидактичних тестів; 3) лінгвістичні, спрямовані на засвоєння мовних форм і значень» [14].

Проектне навчання є ще однією з технологій розвитку креативного мислення. В.Яковлева, Н.Полісько зазначають, що у процесі виконання проектів «студенти мають можливість самостійно вирішувати складні завдання, планувати свою діяльність, працювати в групах і пропонувати оригінальні рішення». Проектне навчання сприяє розвитку не лише креативності, але й критичного мислення, оскільки студенти змушені

аналізувати свою роботу, робити висновки і вдосконалювати свої ідеї. Б. Біргілі підкреслює, що «проектні методи особливо ефективні у контексті проблемно-орієнтованого навчання, коли студенти стикаються з реальними проблемами, які потребують комплексного підходу для їхнього вирішення» [75]. Виконуючи проекти, студенти мають можливість працювати в команді, обговорювати ідеї, шукати нові підходи до вирішення поставлених завдань. Проекти, як правило, вимагають від студентів самостійного дослідження і творчого підходу до вирішення завдання, що стимулює їхню здатність до інноваційного мислення. Групова робота в цьому контексті є важливим аспектом, оскільки вона дозволяє студентам обмінюватися ідеями і створювати нові концепції у процесі спільної діяльності. Це сприяє розвитку не лише креативного мислення, але й навичок комунікації, співпраці та лідерства, що є важливими для майбутніх викладачів.

Незважаючи на достатньо тривалий час використання проектних технологій у навчанні, сьогодні вони залишаються у групі інноваційних за рахунок залучення інформаційних ресурсів. На думку О. Коваль, креативність у сучасному проектному навчанні проявляється в тому, що студенти мають можливість самостійно визначати підхід до виконання завдання, вибирати методи роботи і засоби представлення результатів. Це можуть бути мультимедійні презентації, відео, блоги іноземною мовою або навіть проведення досліджень. Такі завдання «вимагають від студентів не тільки застосування набутих знань на практиці, але й вміння знаходити оригінальні рішення, що сприяє розвитку креативного мислення. Проектне навчання також сприяє розвитку командної роботи, оскільки багато проектів виконуються в групах» [35]. Це дозволяє студентам обмінюватися ідеями, розвивати навички комунікації та співпраці, що є невід'ємними складовими креативного процесу. О. Касаткіна-Кубишкіна, А. Фрідріх пропонують «при створенні спільного проекту з вивчення іноземної мови студенти можуть обговорювати різні підходи до вирішення завдань, генерувати ідеї та разом знаходити найкращі способи їх реалізації. Така взаємодія сприяє розвитку

здатності бачити проблему з різних точок зору, що також є важливим аспектом креативного мислення [32].

Ситуативне навчання також є технологією, яка широко використовується для розвитку креативного мислення у майбутніх викладачів. Створення реальних або змодельованих ситуацій у навчальному процесі дозволяє студентам аналізувати складні обставини і шукати оригінальні рішення, одночасно використовувати наявну лексику, адаптувати її до потреб ситуації. Ця технологія, на думку Тульської О.Л., «стимулює студентів до застосування теоретичних знань у практичних умовах, що є важливим етапом у формуванні професійної компетентності» [67].

Одним із ключових аспектів розвитку креативного мислення у процесі вивчення іноземної мови є використання інтерактивних технологій. О. Чижикова наголошує на важливості застосування інтерактивних завдань, «які допомагають активізувати творчий потенціал студентів» [72]. Роль інтерактивних технологій полягає в тому, що вони стимулюють студентів «активно взаємодіяти з навчальним матеріалом, шукаючи нові шляхи вираження своїх думок і застосування знань на практиці. Наприклад, під час рольових ігор студенти мають можливість створювати власні сценарії комунікації, що вимагає від них креативного підходу до використання мовних ресурсів» [72]. Це допомагає їм не тільки краще засвоювати мовний матеріал, але й розвивати здатність до гнучкого мислення.

Використання інтерактивних методів під час вивчення іноземної мови сприяє також розвитку креативних здібностей через стимулювання уяви і дивергентного мислення. Студенти часто стикаються із ситуаціями, коли необхідно знайти нестандартні рішення для того, щоб виразити свою думку іноземною мовою або адаптувати свою мову до конкретного комунікативного контексту. Це змушує їх думати креативно, шукати нові шляхи для досягнення мовних цілей, що сприяє розвитку їхнього творчого потенціалу.

Окреме місце у формуванні креативного мислення під час вивчення іноземної мови займає гейміфікація як технологія навчання. Гейміфікація як інструмент розвитку креативного мислення стає все більш популярною в освітньому середовищі, оскільки вона дозволяє ефективно залучати студентів до навчального процесу, перетворюючи його на інтерактивний і захоплюючий досвід. Так, на думку О. Капури, гейміфікація полягає «у використанні ігрових механік у неігрових контекстах, таких як освітній процес, щоб стимулювати студентів до активного навчання і підвищити їхню мотивацію» [31]. Суть гейміфікації полягає у впровадженні елементів гри, таких як бали, досягнення, рівні, винагороди та змагання між учасниками, що спонукають до більшої залученості в навчальний процес.

За дослідженням Г. Козуб саме ігрові елементи технології гейміфікації дозволяють «студентам зосередитися на навчальних завданнях, перетворюючи їх на цікаву гру, в якій кожен досягнутий результат приносить відчуття успіху та мотивацію продовжувати навчання» [36].

Одним із найважливіших аспектів гейміфікації є те, що вона стимулює розвиток креативного мислення через вирішення проблем у нестандартних умовах. Наприклад, у контексті вивчення іноземної мови студенти можуть використовувати ігрові сценарії для моделювання реальних ситуацій, таких як спілкування в подорожі, замовлення їжі в ресторані або вирішення проблем з бронюванням квитків. Симуляції можливі у технології гейміфікації, на думку Т. Лященко, М. Гришуніна «дозволяють студентам вживатися в роль, де вони не лише тренують мовні навички, але й креативно вирішують проблеми, з якими можуть стикатися у реальному житті. Такі завдання сприяють не тільки засвоєнню нових лексичних і граматичних структур, але й розвивають здатність мислити нестандартно, що є ключовим аспектом креативності» [41].

Одним з найбільш відомих та успішних прикладів застосування гейміфікації у процесі вивчення іноземних мов є додаток Duolingo. Цей додаток використовує гейміфіковану платформу для того, щоб зробити

процес навчання цікавим, інтерактивним та доступним для широкої аудиторії. А. Красуля досліджуючи додаток Duolingo, зазначає, що користувачі Duolingo можуть вибирати з широкого спектру мов і вивчати їх, виконуючи невеликі інтерактивні завдання, які включають переклад слів, формулювання речень, розуміння на слух та вимову. Однією з ключових особливостей Duolingo на думку дослідника є «використання системи балів та рівнів. Кожне успішно виконане завдання винагороджується балами, які можна накопичувати, а також досягненнями, що мотивують користувачів до подальшого навчання» [38]. Така система стимулів дозволяє користувачам відчувати прогрес, навіть якщо вони роблять невеликі кроки вперед, що значно підвищує мотивацію до продовження навчання. Проходження рівнів робить процес схожим на гру, де кожен наступний рівень стає трохи складнішим, стимулюючи користувачів розвивати свої навички. Гейміфікація у Duolingo не обмежується простим запам'ятовуванням нових слів чи граматичних правил. Однією з її важливих переваг, на думку Є. Антонова, є «можливість застосовувати знання у контексті. Завдання часто моделюють реальні життєві ситуації, в яких користувачі повинні використовувати вивчені слова і фрази, що вимагає креативного та інтуїтивного підходу» [1]. Наприклад, користувач може отримати завдання на переклад діалогу в ресторані, під час подорожі або в магазині. Такі завдання змушують не тільки запам'ятовувати слова, але й використовувати їх у реальних контекстах, що розвиває креативне мислення і комунікативні навички [1].

Також успішним прикладом гейміфікації у навчальному процесі є впровадження квестів та рольових ігор. Цей підхід особливо ефективний у традиційних навчальних закладах, де студенти можуть взаємодіяти в реальному часі та просторово. Квести у навчанні іноземної мови дозволяють студентам застосовувати мовні навички в умовах, максимально наближених до реального життя. Наприклад Н. Войцехівська пропонує під час аудиторного заняття організувати мовний квест, де студенти повинні вирішувати різноманітні завдання, використовуючи англійську мову [19].

Такий квест може включати різні сценарії: замовлення їжі в кафе, переговори про умови договору, бронювання авіаквитків чи пошук туристичних місць у чужому місті.

На думку Н. Бондаренко такі завдання змушують студентів активно використовувати мову у нестандартних ситуаціях, що вимагає креативності. Умови квесту «змушують їх швидко реагувати на зміну контексту, використовувати нові слова і структури, а також вирішувати проблеми, з якими вони стикаються. Цей процес стимулює студентів мислити творчо, оскільки вони повинні шукати нестандартні способи вирішення завдань та адаптуватися до нових обставин» [10].

Рольові ігри є одним потужним інструментом гейміфікації, який розвиває креативність та комунікативні навички. В основі рольової гри лежить імітація реальних ситуацій, у яких учасники грають певні ролі. Так, О. Бровкіна, К. Турчин наводять приклад занять, де студент може грати роль продавця, покупця, гіда, туриста або бізнесмена, а його завданням є вести розмову, вирішувати конфлікти або досягати певних результатів, використовуючи іноземну мову. Такий підхід вимагає імпровізації, швидкого мислення та вміння використовувати мовні конструкції у різних ситуаціях. Рольові ігри розвивають «не лише мовні навички, але й креативність, оскільки учасники повинні вміти адаптувати свою мову та поведінку до обставин, що постійно змінюються» [13].

Як приклад застосування гейміфікації в навчанні — це впровадження таких платформ, як Kahoot! і Quizlet, які активно використовуються як у школах, так і у вищих навчальних закладах. Ці платформи дозволяють створювати інтерактивні вікторини та флеш-карти для вивчення іноземної мови. Викладачі можуть створювати ігрові тести, де студенти змагаються один з одним у режимі реального часу. Kahoot!, зокрема, пропонує цікаву систему змагань, де студенти отримують бали за правильні відповіді, а їхній прогрес відображається на екрані в режимі реального часу, що додає елемент конкуренції. За результатом досліджень Basuki Y., Hidayati Y. це «підвищує

мотивацію та залучення студентів у процес навчання, оскільки вони прагнуть досягти кращих результатів і перевершити своїх одногрупників» [74].

Гейміфікація також використовується у формах онлайн-класів, таких як інтерактивні мовні ігри або багатокористувацькі платформи для вивчення мов, де користувачі можуть спілкуватися з носіями мови через відео-чати або форуми. Наприклад, Winans M. D. Zhang X. Описує досвід використання онлайн-платформи типу Busuu та Memrise, які інтегрують гейміфіковані елементи, такі як завдання на час, рейтингові системи, і навіть можливість спілкуватися з носіями мови в інтерактивних ігрових середовищах [94,95]. Ці методи дозволяють студентам не тільки активно практикувати мову, але й знаходити власний темп навчання, що є важливим елементом самостійного розвитку креативності.

Наведені вище приклади демонструють, що гейміфікація є ефективним інструментом для розвитку креативного мислення у процесі вивчення іноземних мов [80]. Вона стимулює студентів не лише активно брати участь у навчальному процесі, але й розвивати свої когнітивні здібності, вміння швидко адаптуватися до нових умов, а також генерувати нові ідеї для вирішення завдань. Ю. Бондарчук зазначає, що гейміфікація «робить навчання більш цікавим і динамічним, що особливо важливо в умовах сучасної освіти, де студенти часто втрачають мотивацію через одноманітність традиційних методів викладання» [11].

Впровадження інноваційних технологій у навчальний процес надає значні переваги, які докорінно змінюють освітню практику, підвищуючи якість і ефективність навчання. Однією з найбільш помітних переваг є підвищення мотивації, яка є одним зі структурних компонентів креативного мислення. О. Романюк, О. Романюк і Н. Величко визначають, що традиційні методи навчання, як правило, «передбачають одноманітність завдань, що часто призводить до втрати інтересу та пасивної участі в освітньому процесі. Інноваційні технології, такі як гейміфікація та проєктне навчання, дозволяють активізувати студентів за рахунок інтерактивних завдань, що

включають елементи гри, конкуренції та співпраці» [57]. Гейміфікація, наприклад, робить процес навчання більш цікавим, дозволяючи студентам занурюватися в освітній контент через використання ігрових механік. У той час як проєктне навчання надає студентам можливість проявляти ініціативу, брати на себе відповідальність за власне навчання і працювати в реальних або майже реальних ситуаціях, що вимагають творчого мислення. Така активна участь сприяє підвищенню мотивації, оскільки студенти відчують, що вони є учасниками реального процесу створення, а не пасивними отримувачами інформації.

Впровадження інноваційних технологій сприяє розвитку креативного мислення. Інтерактивні методи навчання вимагають від студентів більше, ніж просто засвоєння теоретичних знань — вони повинні використовувати ці знання для вирішення конкретних проблем і задач. Це особливо важливо в процесі вивчення іноземних мов, де студенти повинні використовувати мову не тільки на рівні граматики, але й у різноманітних комунікативних ситуаціях. Наприклад, інтерактивні симуляції дозволяють студентам уявляти себе у різних життєвих ситуаціях, що вимагає від них швидкого реагування, імпровізації та використання мовних конструкцій, які вони щойно вивчили. Це сприяє розвитку не лише критичного, але й творчого мислення, оскільки студенти змушені генерувати нові ідеї та адаптувати свої знання до нових умов [30]. Інноваційні технології також забезпечують гнучкість у навчальному процесі. Традиційна освіта часто є жорстко структурованою, що може не відповідати індивідуальним потребам кожного студента. Завдяки використанню новітніх технологій, освітні програми можуть бути адаптовані до різних стилів навчання та рівнів підготовки студентів. Наприклад, завдяки онлайн-платформам, як-от Duolingo чи Quizlet, кожен студент може вивчати новий матеріал у власному темпі, повторювати завдання, які вимагають додаткового опрацювання, і отримувати негайний зворотний зв'язок. Це значно підвищує ефективність навчання, оскільки студенти не тільки

вивчають нову інформацію, але й застосовують її у різних контекстах, що сприяє кращому запам'ятовуванню та розумінню.

Важливою перевагою є підвищення ефективності навчального процесу через інтерактивні підходи. Завдяки залученню студентів у реальні мовні ситуації через симуляції, рольові ігри та проєктні завдання, інноваційні технології сприяють глибшому засвоєнню матеріалу. Наприклад, участь у рольовій грі, де студент змушений вести переговори або організувати подорож, дозволяє йому не лише запам'ятовувати нові слова та вирази, але й використовувати їх у відповідних контекстах. Це сприяє кращому запам'ятовуванню та розумінню, а також розвиває впевненість у використанні іноземної мови.

Однак, незважаючи на всі переваги, впровадження інноваційних технологій у навчальний процес супроводжується низкою викликів та обмежень. Одним із основних викликів є технічні обмеження. Використання сучасних технологій часто вимагає спеціального обладнання або програмного забезпечення, яке може бути недоступним для всіх навчальних закладів. Наприклад, не кожен студент має доступ до швидкого інтернет-з'єднання або комп'ютера вдома, що може створювати труднощі в навчанні через цифрові платформи. Навіть у добре оснащених школах або університетах можуть виникати технічні проблеми, такі як збої в роботі програмного забезпечення, що може призвести до затримок у навчальному процесі. Наступним важливим викликом є потреба в підготовці викладачів до використання інноваційних технологій. Не кожен викладач володіє необхідними технічними знаннями або навичками для ефективного використання новітніх інструментів у навчальному процесі. Це може вимагати додаткового часу і ресурсів на навчання викладачів, що часто стає проблемою для закладів освіти. Впровадження інноваційних технологій вимагає від викладачів постійного вдосконалення, оскільки технології швидко змінюються, і те, що було ефективним кілька років тому, може вже не відповідати сучасним вимогам.

Наступний виклик полягає в індивідуальних особливостях студентів. Не всі студенти однаково добре реагують на гейміфікацію або проєктне навчання. Деякі можуть бути менш зацікавлені в ігрових елементах навчання або не мати мотивації для самостійної роботи над проєктами. Для таких студентів традиційні методи навчання можуть бути більш ефективними, що вимагає від викладача гнучкості у виборі підходів до кожного студента. Це також означає, що впровадження інноваційних технологій повинно бути збалансованим, з урахуванням індивідуальних потреб і особливостей кожної навчальної групи. Загалом, інноваційні технології надають величезні можливості для підвищення якості освіти, проте їх впровадження вимагає серйозної підготовки, технічної підтримки та врахування індивідуальних особливостей студентів. Незважаючи на існуючі виклики, інновації мають великий потенціал для стимулювання креативності, підвищення мотивації та гнучкості в навчальному процесі, роблячи освіту більш доступною та ефективною.

Отже, технології формування креативного мислення є ключовим аспектом у підготовці майбутніх викладачів іноземної мови, оскільки вони допомагають розвивати такі важливі навички, як інноваційність, гнучкість та вміння адаптуватися до змін. Гейміфікація, проєктне навчання та інтерактивні методи сприяють створенню освітнього середовища, яке не лише забезпечує якісне засвоєння знань, але й стимулює студентів до самостійного пошуку нестандартних рішень. У сучасному світі, де роль викладача значно виходить за межі традиційного підходу до навчання, ці технології відіграють вирішальну роль у формуванні компетентного, креативного й адаптивного фахівця. Використання таких інноваційних технологій допомагає викладачам не тільки опанувати мову, а й розвивати творчий підхід до викладання, здатність знаходити нові способи подачі матеріалу, залучення студентів та організації ефективної роботи в аудиторії. Однак важливо пам'ятати про виклики, пов'язані з технічними обмеженнями та необхідністю підвищення кваліфікації викладачів. Незважаючи на це,

технології формування креативного мислення залишаються незамінним інструментом у підготовці викладачів, готових працювати в умовах постійно змінюваного освітнього ландшафту та потреб сучасних студентів.

Висновки до розділу I

У процесі дослідження теоретичних основ формування креативного мислення майбутніх викладачів у процесі вивчення іноземної мови, ми визначили що:

Креативне мислення є однією з ключових компетенцій сучасного викладача, яке забезпечує здатність до інноваційної діяльності, адаптації до нових викликів та ефективної роботи в умовах швидких змін у суспільстві та освітньому процесі.

Під креативним мисленням у нашому дослідженні ми розуміємо процес створення нового, яке вирішує професійні проблеми нетрадиційним та ефективним способом, за рахунок творчого використання професійних знань та вмінь, особистісних ресурсів.

Як когнітивний процес креативне мислення охоплює низку важливих характеристик, таких як швидкість, оригінальність, гнучкість, флюїдність та дивергентне мислення.

Компонентами креативного мислення викладача можна назвати - когнітивний компонент (загальні та спеціальні знання, дивергентне мислення, педагогічна інтуїція, здатність до дослідницької діяльності (вміння висувати гіпотези, виявляти протиріччя), знання теорії креативності); мотиваційний компонент (орієнтація на внутрішню мотивацію (задоволення від процесу пошуку та рішення), гуманістична спрямованість); особистісний компонент (інтелектуальні здібності (синтетичні, аналітичні, практичні), відкритість та толерантність до невизначеності, уміння долати невпевненість та виправдано ризикувати, високий рівень розвитку комунікативності, прагнення до саморозвитку та самореалізації у професійній діяльності);

діяльнісний компонент (вміння генерації, аналізу, синтезу та комбінації ідей для вирішення проблеми, навички самоорганізації та тайм менеджменту, організаторські вміння та вміння працювати в команді).

Рівень сформованості креативного мислення залежить від: суб'єктивних якостей особистості (базується на них) - розвиненість інтелекту (здатність аналізувати, упорядковувати, обробляти інформацію та отриманий досвід), відкритість новому, здатність до рефлексії, високий рівень мотивації до саморозвитку; особливостей організації професійної підготовки (створюють умови для розвитку) - інноваційне освітнє середовище, студентоцетрованість, відповідні технології та методи підготовки, відкритість освітнього середовища до прояву креативності здобувачів.

Формування креативного мислення повинне будуватися у відповідності до принципів організації навчання: принцип свідомості, принцип активності, принцип системності та наступності, принцип науковості, принцип зв'язку з теорії з практикою, принцип професійної спрямованості, принцип між предметної інтеграції.

Вивчення іноземної мови сприяє розвитку креативного мислення завдяки необхідності постійної адаптації до різних культурних та мовних контекстів. Формування іншомовної лінгвістичної компетентності напряду пов'язане з рівнем лінгвістичної креативності здобувачів, що робить вибір технологій формування креативного мислення під час вивчення іноземної мови актуальним та доцільним.

Серед технологій навчання, які спрямовані на формування креативного мислення можна визначити технології з мінімальним ефектом формування, до яких можна віднести метод навчання читання Майкла Уеста; метод повної фізичної реакції; аудіолінгвальний метод; аудіо-візуальний метод. Іншу групу складають технології с високим коефіцієнтом креативності, серед яких ігрові технології, технології ситуаційного навчання, проєктне навчання, проблемне навчання. Окрему групу складають інноваційні технології, які найбільш ефективно формують креативне мислення здобувачів та можуть

активно використовуватися саме у професій підготовки майбутніх викладачів. Серед таких технологій ми визначили - інтерактивні технології, інформаційно-комунікативні (мультимедійні, комп'ютерні, хмарні, smart-технології, веб-технології), електронне навчання; перевернуте навчання (flippedclassroom); технології мобільного навчання (m-learning); змішане навчання (mixedclassroom); CLIL; BYOD; MindMap; тренінгові технології, технологія мовного порт фоліо та гейміфікація.

РОЗДІЛ II

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

2.1. Діагностика рівня сформованості креативного мислення майбутніх викладачів

Креативне мислення відіграє надзвичайно важливу роль у професійній підготовці майбутніх викладачів іноземної мови. Здатність до творчого підходу дозволяє педагогам знайти нові шляхи викладання, залучати студентів до активної участі у навчальному процесі та розвивати їхні власні креативні здібності. Оскільки викладачі є ключовими фігурами у формуванні навчальної атмосфери, їхня здатність до креативного мислення стає важливим фактором успішного освітнього процесу. З огляду на це, постає необхідність не лише розвитку креативного мислення майбутніх викладачів, але й ефективної діагностики його рівня. У цьому контексті важливою є розробка методів оцінки, які б дозволили точно визначити рівень сформованості креативного мислення у студентів, а також ідентифікувати технології, що використовуються для його розвитку під час навчального процесу.

Для оцінки рівня сформованості креативного мислення майбутніх викладачів іноземної мови необхідно застосовувати різні методи дослідження, що дозволять отримати об'єктивну інформацію про особливості цього процесу. До основних методів, які можуть бути застосовані, належать:

1. Анкетування — метод збору інформації через систематизовані запитання, що допомагають дослідити рівень креативного мислення у студентів.
2. Тестування — використання тестів для оцінки рівня розвитку креативного мислення з подальшою розробкою програми формування.
3. Інтерв'ю з викладачами — вивчення думок викладачів щодо актуальності проблеми розвитку творчого потенціалу здобувачів,

навних проблем прояву творчого мислення та його корисність саме під час аудиторних занять і у подальшому на виробничих практиках; окремі питання торкалися проблеми технологій, які вони використовують для розвитку креативного мислення.

Анкетування є одним із ключових методів діагностики рівня креативного мислення, оскільки воно дозволяє ефективно збирати та аналізувати інформацію від великої кількості респондентів. Цей метод особливо корисний у педагогічних дослідженнях, де важливо врахувати суб'єктивні оцінки студентів і викладачів, а також дослідити їхні практичні дії та погляди. У нашому випадку анкетування буде використовуватися для вивчення рівня креативного мислення майбутніх викладачів іноземної мови, а також для ідентифікації технологій, що сприяють його розвитку під час навчального процесу в Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова.

В процесі дослідно-експериментальної роботи нами були розроблені дві анкети: для магістрантів (Додаток А) і для викладачів (Додаток Б). Анкета для магістрантів була спрямована на визначення рівня сформованості їхнього креативного мислення. У процесі анкетування студенти мали можливість оцінити власну здатність до генерування нових ідей, використання нестандартних підходів до вирішення завдань, а також їхню реакцію на нетипові проблеми в навчанні. Такі аспекти, як самостійність у прийнятті рішень, схильність до експериментів у викладанні, бажання вийти за межі традиційних підходів, є критичними показниками рівня креативного мислення. Анкета давала можливість студентам висловити свої думки стосовно підтримки з боку викладачів у розвитку їхньої креативності та виявляла, які чинники можуть обмежувати їхню здатність мислити творчо. В анкету також були включені завдання, що потребували прояв гнучкості мислення, наприклад, пропозиції різних варіантів вирішення педагогічних проблем або розробку альтернативних підходів до проведення занять. Це дозволило більш точно оцінити не тільки самооцінку креативних здібностей

студентів, але й їхню здатність застосовувати творчі підходи в реальних або змодельованих професійних ситуаціях.

Анкета для викладачів іноземної мови Одеського національного університету імені І.І. Мечникова мала на меті вивчення тих методів і технологій, які вони використовують для розвитку креативного мислення у студентів. Оскільки викладачі відіграють ключову роль у формуванні навчальної атмосфери і впливають на розвиток творчих здібностей студентів, важливо зрозуміти, які саме підходи вони вважають ефективними. Анкета дозволяла виявити, які інноваційні методики та технології, зокрема цифрові інструменти, використовуються під час викладання іноземної мови, а також чи застосовуються підходи, що сприяють активній участі студентів у навчальному процесі. Особливий інтерес становило вивчення того, як викладачі оцінюють результати студентів у контексті креативного мислення. Це стосувалося не лише оцінки знань, а й оцінки їхньої здатності генерувати нові ідеї, працювати над творчими проектами, пропонувати альтернативні рішення та гнучко підходити до навчальних завдань. Також, на нашу думку, важливим було з'ясувати, чи мають студенти можливість створювати власні навчальні матеріали або впроваджувати творчі ініціативи в рамках навчального процесу, що, в свою чергу, може бути потужним стимулом для розвитку креативного мислення.

Анкетування як метод збору інформації має кілька переваг, які роблять його ефективним для діагностики креативного мислення. Так, на думку О.Вальчук, Л.Трасковецької, однією з основних переваг цього методу є можливість залучення великої кількості респондентів. Це дозволяє «отримати різносторонні дані, зібрані від різних учасників навчального процесу, зокрема студентів і викладачів. Завдяки цьому можна створити повну картину стану креативного мислення в освітньому середовищі» [16].

Крім того, структуровані запитання анкети сприяють тому, щоб «респонденти давали детальні та продумані відповіді, що робить отриману інформацію надійною для подальшого аналізу. Завдяки тому, що анкети є

стандартизованими, вони забезпечують порівнюваність даних між різними групами респондентів, що полегшує процес аналізу та робить результати більш об'єктивними»[28].

Також важливою перевагою анкетування є його здатність виявляти приховані аспекти мислення, які можуть залишатися непомітними під час звичайної навчальної діяльності. Наприклад, під час анкетування студенти можуть повідомляти про внутрішні бар'єри, які заважають їм проявляти творчі здібності. Такі перешкоди можуть «включати страх невдачі, низьку самооцінку, недостатню підтримку з боку викладачів або відсутність сприятливого середовища для експериментування з новими ідеями. Ці аспекти часто не розкриваються в повсякденній навчальній діяльності, але через ретельно сформульовані запитання анкети їх можна ідентифікувати та розробити стратегії для їх подолання» [83].

Анкетування також допомагає виявити, як студенти і викладачі ставляться до креативності, які методи вони використовують для розвитку творчих здібностей і які з цих методів вважають ефективними або недостатніми. Анкети дають змогу зрозуміти, які педагогічні підходи або методики можуть гальмувати розвиток креативного мислення. Наприклад, викладачі можуть не усвідомлювати, що певні традиційні методи навчання стримують ініціативу студентів, або що відсутність гнучкості у навчальних завданнях знижує їхню мотивацію до пошуку нестандартних рішень. Виявлення таких проблем дозволяє розробляти рекомендації для вдосконалення навчального процесу, щоб забезпечити сприятливі умови для розвитку креативного мислення.

Особливо цінною характеристикою анкетування є його адаптивність. Анкети можна легко «змінювати відповідно до конкретних дослідницьких цілей або умов. Якщо під час проведення дослідження виникає необхідність змінити акценти або додати нові питання, це можна зробити без значних зусиль, що дозволяє зберегти гнучкість у процесі збору даних» [63]. Наприклад, після початкового аналізу результатів можна доповнити анкети

додатковими запитаннями, що розширяють розуміння певних проблем або дозволяють глибше дослідити окремі аспекти креативного мислення.

Адаптивність анкетування також проявляється у можливості застосовувати цей метод для різних груп респондентів. Викладачі та студенти можуть мати різні погляди на розвиток креативності, і анкети дають змогу збирати інформацію з обох сторін, що сприяє більш комплексному аналізу проблеми. Крім того, анкети можуть використовуватися для дослідження різних аспектів креативного мислення – від рівня самооцінки студентів до практичних прикладів застосування креативних методик у навчальному процесі. Це робить анкетування універсальним інструментом, який може бути пристосований до різних завдань і контекстів дослідження.

Важливо зазначити, що анкети забезпечують систематизоване збирання даних, що дозволяє структурувати інформацію для подальшого аналізу. Завдяки цьому можна отримати не лише кількісні показники (наприклад, рівень сформованості креативного мислення у певної групи студентів), але й якісні дані, що стосуються мотивації, перешкод або можливостей для розвитку креативного мислення. Це дозволяє дослідникам отримати цілісне розуміння проблеми і робити обґрунтовані висновки на основі зібраної інформації.

Перспективи впровадження результатів дослідження рівня креативного мислення майбутніх викладачів іноземної мови є дуже значними. Результати, отримані за допомогою анкетування, можуть стати важливим підґрунтям для впровадження змін у навчальний процес. Так, Роговенко С.С. зазначає, що ці дані дозволять створити нові методичні рекомендації, які будуть спрямовані на вдосконалення системи підготовки викладачів іноземної мови. Завдяки детальному аналізу потреб студентів можна буде краще зрозуміти, які аспекти креативного мислення є недостатньо розвиненими, а також які умови сприяють їхньому розвитку [56]. Наприклад, якщо студенти стикаються з перешкодами у вигляді традиційних методів навчання, які обмежують їхню

можливість проявляти творчий підхід, можна розробити стратегії для забезпечення більш відкритого і гнучкого навчального середовища.

Анкетні дані дозволять зробити чіткі висновки щодо сильних і слабких сторін студентів у сфері креативного мислення. Це дасть змогу викладачам точніше зрозуміти, де необхідно вдосконалювати навчальні методи, щоб стимулювати у студентів здатність до генерування нових ідей, вирішення нестандартних проблем та адаптації до непередбачуваних умов. Розуміння того, на яких етапах навчання студенти зазнають труднощів у прояві креативності, дозволить розробити ефективні педагогічні технології, які допоможуть подолати ці перешкоди. Таким чином, використання результатів дослідження дозволить зробити навчальний процес більш ефективним і орієнтованим на розвиток креативних здібностей майбутніх викладачів.

Перспективною сферою впровадження результатів анкетування є підвищення кваліфікації викладачів, які займаються підготовкою студентів. Результати дослідження допоможуть виявити кращі практики, які вже використовуються викладачами, і адаптувати їх для ширшого використання. Це може включати як активні методи навчання, що сприяють розвитку креативного мислення, так і інноваційні технології, які допомагають студентам генерувати нові ідеї і знаходити нестандартні рішення. На основі отриманих даних можна організувати тренінги та семінари для викладачів, де вони зможуть обмінюватися досвідом та впроваджувати нові підходи у навчальний процес. Це, в свою чергу, сприятиме покращенню якості освіти загалом, а також розвитку креативного потенціалу майбутніх педагогів. Результати анкетування можуть бути використані для розробки нових навчальних програм, орієнтованих на розвиток творчих здібностей студентів. Програми, які сприяють розвитку креативного мислення, можуть включати більше практичних завдань, проектної діяльності та інтеграцію цифрових технологій. Наприклад, можна передбачити більше можливостей для студентів працювати над індивідуальними або груповими проектами, що вимагають нестандартного підходу та інноваційних рішень. Така методика

навчання дозволить студентам не тільки розвивати свої професійні знання, але й стимулюватиме їхню здатність до творчого мислення.

Отже, діагностика рівня сформованості креативного мислення у майбутніх викладачів іноземної мови Одеського національного університету імені І.І. Мечникова є надзвичайно важливим етапом у підготовці нової генерації педагогів. Завдяки використанню методів анкетування та інших інструментів оцінки можна отримати об'єктивні дані про рівень креативності студентів, а також виявити, які саме педагогічні технології є найбільш ефективними для розвитку творчого підходу до викладання та навчання. Результати дослідження дозволять зробити навчальний процес більш інноваційним, відкритим для нових ідей та спрямованим на розвиток ключових компетенцій у майбутніх викладачів.

В дослідженні взяли участь 120 здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти 1 та 2 року навчання спеціальностей 011 Освітні, педагогічні науки, 032 Історія та археологія, 033 Філософія, 035 Філологія, 053 Психологія. Також було проведення анкетування 12 викладачів факультету романо-германської філології, що забезпечило достатню вибірку для отримання достовірних результатів. Таке співвідношення респондентів дозволяє зробити обґрунтовані висновки щодо рівня розвитку креативного мислення у студентів та методів, які використовують викладачі для його стимулювання. Проаналізуємо відповіді магістрів і викладачів щодо креативного мислення та використання відповідних технологій у процесі навчання.

На основі даних анкети для магістрів можна виділити наступні категорії питань та узагальнити відповіді:

1. Чи вважають себе креативними особистостями:

- 70% респондентів відповіли, що вважають себе креативними особистостями.
- 20% – важко відповісти.
- 10% не вважають себе креативними.

2. Частота використання творчих підходів у навчанні:

- 40% завжди використовують творчі підходи.
- 30% – часто.
- 20% – іноді.
- 10% – рідко.

Рис. 2.1. Чи вважають себе креативними особистостями

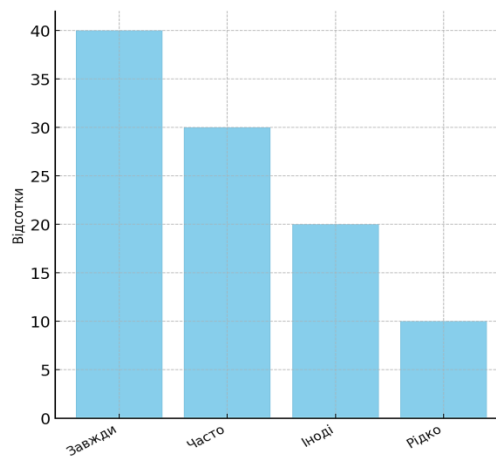

Рис. 2.2. Частота використання творчих підходів у навчанні

3. Методи розвитку креативного мислення:

- 50% вказали, що самостійно створюють навчальні матеріали.
- 30% використовують групову роботу.
- 10% залучаються до проєктно

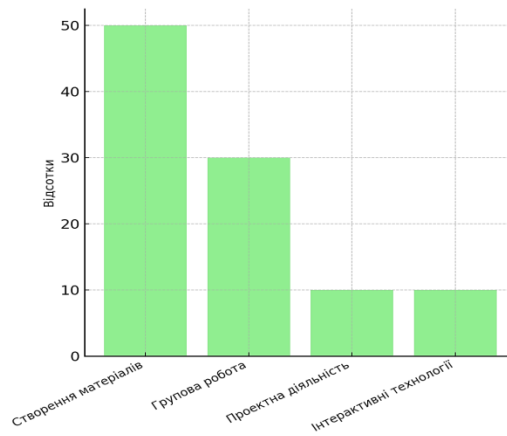

Рис. 2.3. Методи розвитку креативного мислення

4. Оцінка здатності генерувати нові ідеї (шкала 1-5):

- 10% – 5 балів.
- 40% – 4 бали.
- 30% – 3 бали.
- 20% – 2 бали.

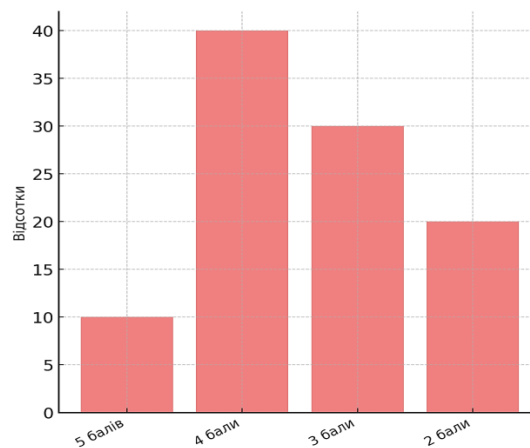

Рис. 2.4. Оцінка здатності генерувати нові ідеї

5. Чи заохочують викладачі використовувати творчі методи:

- 30% зазначили, що завжди заохочуються.
- 50% – іноді.
- 20% – рідко.

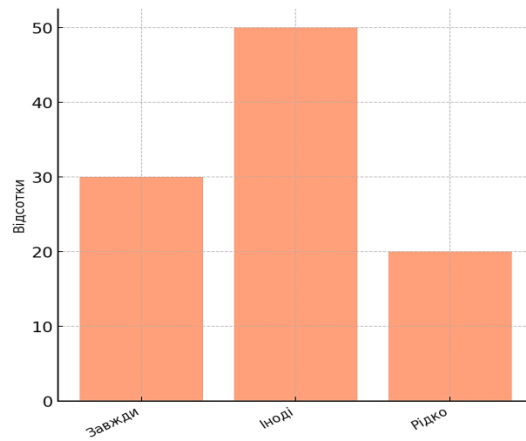

Рис. 2.5. Чи заохочують викладачі використовувати творчі методи

6. Частота використання нестандартних рішень у навчанні:

- 30% завжди шукають нестандартні рішення.
- 40% – часто.
- 20% – іноді.
- 10% – рідко.

Рис. 2.5. Чи заохочують викладачі використовувати творчі методи

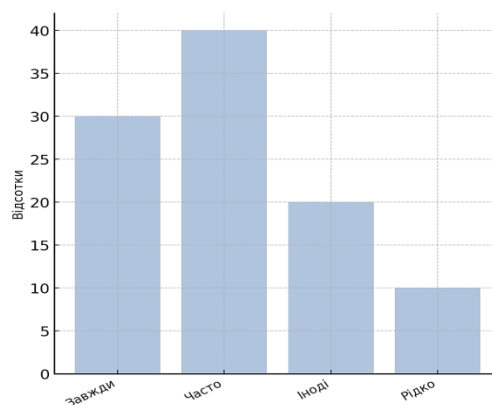

Рис. 2.6. Використання нестандартних рішень у навчанні

7. Обмежуючі фактори для розвитку креативного мислення:

- 40% вказали на нестачу часу.
- 30% – відсутність підтримки викладачів.
- 20% – обмежений доступ до ресурсів.
- 10% – страх невдачі.

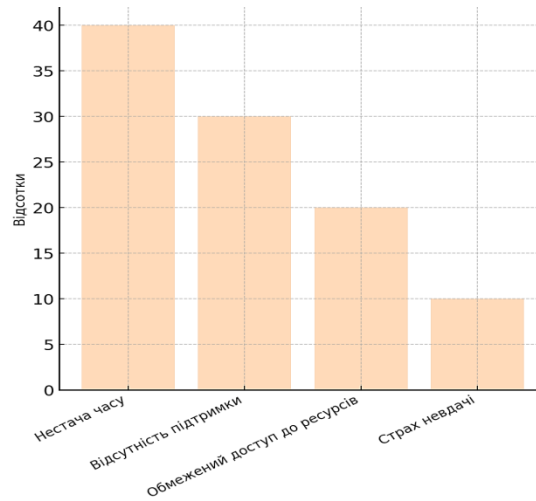

Рис. 2.7. Обмежуючі фактори для розвитку креативного мислення

Викладачі надали наступні дані щодо технологій та підходів до розвитку креативного мислення:

1. Методи викладання для розвитку креативного мислення:

- 50% викладачів використовують групові проекти.
- 30% практикують дискусії та дебати.
- 20% – творчі завдання, як есе чи презентації.

1. Частота використання цифрових технологій:

- 40% використовують цифрові технології завжди.
- 50% – іноді.
- 10% – не використовують.

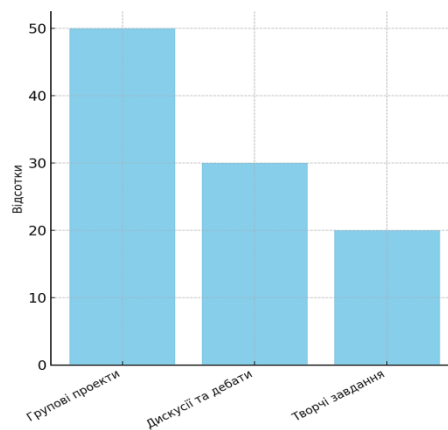

Рис. 2.8. Методи викладання для розвитку креативного мислення

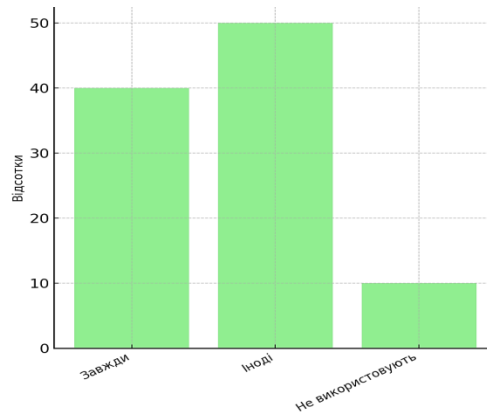

Рис. 2.9. Частота використання цифрових технологій

2. Організація проєктної роботи:

- 60% викладачів часто організують проєктну роботу.
- 30% – іноді.
- 10% – ніколи.

3. Використання інтерактивних платформ:

- 50% викладачів використовують інтерактивні платформи для залучення студентів.

- 40% – ні.
- 10% – важко відповісти.

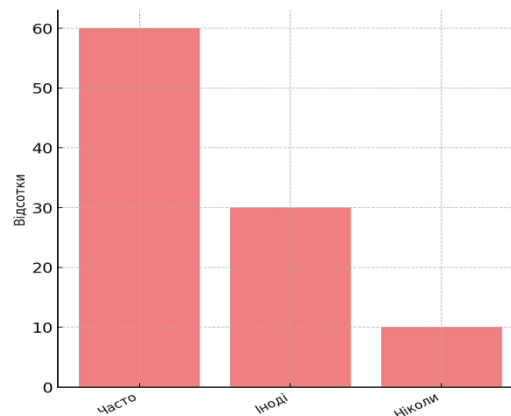

Рис. 2.10. Організація проєктної роботи

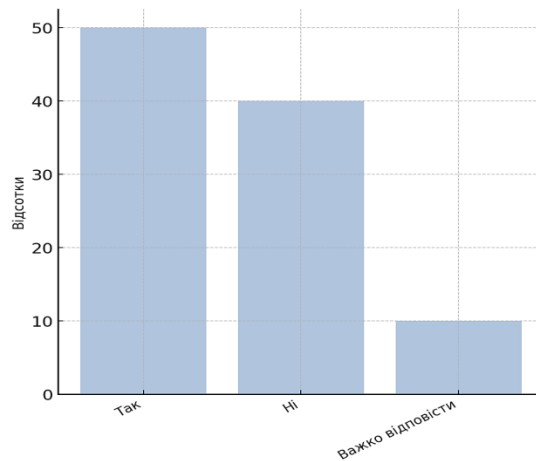

Рис. 2.11. Використання інтерактивних платформ

4. Ефективні технології для розвитку креативного мислення:
- 40% віддають перевагу рольовим іграм.
 - 30% – проєктній роботі.
 - 20% – індивідуальним презентаціям.

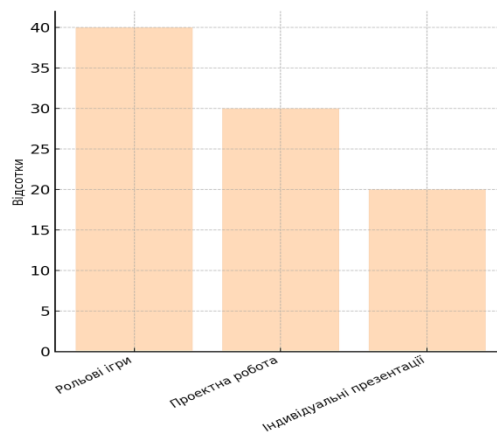

Рис. 2.12. Ефективні технології для розвитку креативного мислення

5. Обговорення альтернативних способів вирішення навчальних завдань:
- 50% викладачів роблять це дуже часто.
 - 30% – іноді.
 - 20% – рідко.

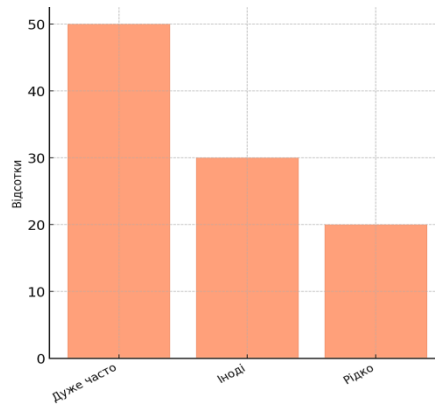

Рис. 2.13. Обговорення альтернативних способів вирішення завдань

- б. Труднощі в стимулюванні креативного мислення:
- 40% викладачів вказали на брак часу.
 - 30% – недостатня мотивація студентів.
 - 20% – нестача ресурсів.

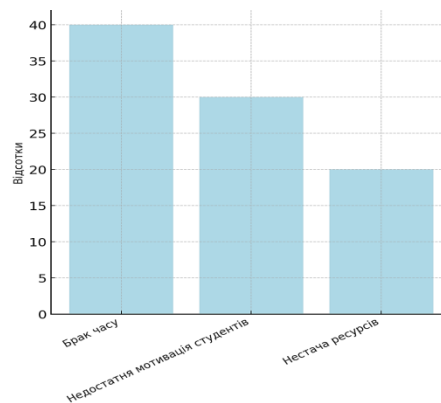

Рис. 2.14. Труднощі в стимулюванні креативного мислення

Аналіз результатів анкетування магістрів і викладачів щодо розвитку креативного мислення демонструє кілька ключових тенденцій, які потребують детального розгляду. Однією з найбільш значущих знахідок є те, що більшість магістрантів вважають себе креативними особистостями. Вони активно застосовують творчі підходи під час виконання навчальних завдань. Однак багато хто з них відзначає, що стикається з проблемами, такими як брак підтримки та часу для повноцінного розвитку своїх креативних здібностей. Це вказує на те, що, хоча студенти готові використовувати творчі підходи, вони потребують додаткових ресурсів і заохочення з боку викладачів, щоб повністю розкрити свій потенціал.

Зі сторони викладачів спостерігається активне використання таких методів, як групові проекти та дискусії, які спрямовані на розвиток креативного мислення у студентів. Викладачі усвідомлюють важливість стимулювання творчих процесів, але вказують на певні труднощі. Основними з них є недостатня мотивація студентів та обмеженість ресурсів, що ускладнює впровадження нових підходів та методик. Незважаючи на ці труднощі, викладачі намагаються використовувати інноваційні педагогічні технології, проте їх застосування часто обмежується внаслідок цих факторів.

Окремо слід відзначити роль цифрових технологій у процесі розвитку креативного мислення. Як студенти, так і викладачі визнають, що інтерактивні платформи та цифрові інструменти є важливими для стимулювання творчості та залученості в навчальний процес. Проте їх використання не завжди є регулярним і систематичним. Це може бути пов'язано як із технічними труднощами, так і з недостатньою адаптацією викладачів до використання нових технологій у навчанні. І студенти, і викладачі вказують на низку труднощів, що перешкоджають ефективному розвитку креативного мислення. Однією з головних проблем є брак часу, який обмежує можливості для впровадження нових підходів у навчанні. Це актуально як для студентів, які відчують тиск виконання завдань у встановлені терміни, так і для викладачів, які стикаються з великим навантаженням та необхідністю відповідати навчальним планам. Обмеженість ресурсів також суттєво впливає на можливість застосування різноманітних методів і технологій для розвитку творчих здібностей студентів. Викладачі часто стикаються з ситуаціями, коли через нестачу обладнання чи інструментів неможливо реалізувати творчі проекти або інтерактивні завдання.

Отже, результати анкетування свідчать про те, що розвиток креативного мислення в освітньому процесі потребує подальшої уваги. Студенти демонструють готовність до використання творчих підходів, але їм не вистачає належної підтримки та часу для повноцінного розкриття свого

креативного потенціалу. З іншого боку, викладачі активно використовують методи, спрямовані на стимулювання творчості, такі як групові проекти та дискусії, але стикаються з труднощами, пов'язаними з обмеженими ресурсами та недостатньою мотивацією студентів. Особливу роль у розвитку креативного мислення відіграють проєктні методи та інтерактивні технології. Вони дозволяють студентам експериментувати з новими підходами та вирішенням завдань, що сприяє більш глибокому засвоєнню матеріалу. Використання таких технологій має стати більш систематичним і регулярним, щоб забезпечити належний рівень залученості студентів у навчальний процес. Важливо створити умови, за яких викладачі зможуть надавати студентам необхідну підтримку, а також доступ до ресурсів, що стимулюють креативне мислення. Це включає як забезпечення необхідних інструментів і матеріалів, так і створення атмосфери, де студенти відчуватимуть свободу для творчого пошуку і самовираження.

Наступним етапом нашого дослідження була оцінка рівня розвитку креативного мислення здобувачів вищої освіти за допомогою тестування. Ми використали «Тест креативності Ф.Вільямса», який дозволяє оцінити рівень творчого мислення [9]. Хоч повна батарея тестів Ф.Вільямса складається з трьох блоків, у нашому дослідженні ми використовували першу частину Тест дивергентного (творчого) мислення. Обраний нами тест дозволив описати отримані результати за чотирма когнітивними факторами: швидкість, гнучкість, оригінальність, розробленість. Саме такі параметри розвитку креативного мислення викладачів ми аналізували у §1.1 та 1.2. Аналіз отриманих результатів ми проводили розділяючи здобувачів 1 та 2 року навчання. Отримані результати були розподілені за рівнями розвитку на високий, середній та низький [15]. Узагальнені результати тестування наведені у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

**Результати оцінки рівня креативного мислення
за методикою Ф.Вільямса**

Рівень	Плавність		Гнучкість		Оригінальність		Розробленість	
	1 рік	2 рік	1 рік	2 рік	1 рік	2 рік	1 рік	2 рік
Високий	32,4	47,3	12,5	25,7	28	68,1	26,8	41,5
Середній	44,4	32,7	49,4	56,2	55,5	11,4	42,7	32,5
Низький	23,2	20	38,1	18,1	16,5	20,5	30,5	26

Порівнюючи отримані дані ми встановили:

- плавність мислення, яка виявляється у швидкості реакції, високій продуктивності магістри 1 та 2 року навчання демонструють у більшості середні показники, які згодом можуть змінитися на більш високі, зміни не є значними; звертає увагу наявність низьких показників. Як у здобувачів на початку навчання так й у здобувачів 2 року навчання;
- гнучкість мислення, яка проявляється у кількості гіпотез та ідей, здатності дивитися на проблему по-новому, гнучкості щодо зміни стереотипного сприйняття продемонстрували на високому рівні лише 12,5 та 25,7% здобувачів 1 та 2 року навчання відповідно; звертає увагу достатньо високий показник низького рівня, який показали здобувачі 1 року навчання;
- оригінальність мислення, яка проявляється у здатності шукати нове рішення, наполегливості, задоволенні від пошукової діяльності продемонстрували на високому рівні 28 та 68,1% здобувачів 1 та 2 року навчання відповідно, що з одного боку може свідчити про вплив організації навчання, обраних методів та технологій саме на формування навичок вирішувати поставлені проблеми, високий рівень мотивації до пошукової діяльності що проявляється у задоволенні, цікавості та відкритості; однак майже відсутність змін показників низького рівня говорить про те, що наявні технології та методи недостатні для подолання бар'єру стереотипності;

- розробленість, яка проявляється у здатності бачити взаємозв'язки, проводити аналогії, шукати рішення на основі асоціацій та порівняння, прагненні змінити традиційне на більш новаторське, продемонстрували на високому рівні лише 26,8 та 41,5% здобувачів 1 та 2 року навчання відповідно, що також говорить про необхідність впровадження більш досконалої системи розвитку креативного мислення, вибір більш креативних технологій навчання..

В цілому проведене нами тестування засвідчило необхідність реалізації завдань розвитку творчого мислення майбутніх викладачів.

Третім етапом нашого дослідження було проведення інтерв'ювання серед викладачів, з метою з'ясування актуальності для них проблеми формування творчого мислення майбутніх викладачів, усвідомлення важливості цієї проблеми, відкритості до впровадження креативних технологій у свою професійну діяльність (Додаток В).

Аналіз проведеного інтерв'ювання показав, що всі опитані викладачі визначають креативність, як здатність здобувачів нестандартно, з опорою на наявні знання та досвід вирішувати запропоновані завдання. Було відмічено, що більшість здобувачів освіти найбільш активно виявляють творчі здібності та демонструють інноваційність у діяльності під час групових форм роботи.

Всі респонденти відмітили потенціал вивчення іноземної мови у формуванні творчого мислення. Було зазначено, що постійна адаптація наявного словникового запасу до завдань та ситуацій дозволяє студентам розвивати гнучкість та швидкість як когнітивні показники креативності. Робота з автентичними текстами, аудіювання дозволяють здобувачам бачити звичні ситуації та події очима представників інших культур. Аналіз різниці розуміння дозволяє бачити стереотипність у власному сприйнятті. Також майже всі викладачі відмітили зв'язок рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності та рівня лінгвістичної креативності. І виходячи з визначень Н.В.Рибалки, О.М.Харцій, що лінгвістична креативність може бути визначена, як здатність здобувача до використання

нестандартних лінгвістичних прийомів вираження власних думок, використання знань іноземної мови для самореалізації та само творення, вивчення іноземної мови напряду впливає на формування креативного мислення. Це робить актуальним впровадження технологій креативного навчання саме на заняттях іноземної мови [55].

Результати бесід також показали, що не всі викладачі 33% (4 особи) одразу визначили можливості власної робочої програми щодо використання саме технологій креативного мислення у вигляді творчих завдань, технологій навчання. На думку, викладачів це пов'язано з тим. Формування креативного мислення не виноситься як окрема проблема, розглядається у комплексі з формування іншомовної компетентності. Однак, на прохання привести приклади завдань та інноваційні технології, які надаються студентам були названі проблемне навчання. Ситуаційні завдання та інші.

Окрему увагу заслуговує аналіз використання технологій гейміфікації у навчальному процесі. Майже половина опитаних відмітила обмеженість власних можливостей впровадження з причин, недостатності годин що відводяться на практичні заняття, недосконалість власних знань та досвіду, а також іноді неспроможність здобувачів швидко розібратися з запропонованими платформами.

Усі викладачі зазначили активність у проходженні різних видів підвищення кваліфікації, дде іноді окремими питання розглядається використання інноваційних технологій навчання іноземної мови. Однак, ніхто не згадав вебінари або курсу присвячені саме формуванню креативного мислення власне викладача та здобувачів.

Наприкінці інтерв'ювання всі викладачі зазначили зацікавленість здобувачів та самих викладачів проблемою розвитку творчого потенціалу особистості. Визначили, що аудиторні заняття з використання технологій розвитку креативності, інноваційних технологій навчання проходять більш продуктивно, емоційно та мають велике значення у формуванні мотивації для подальшого навчання.

Проведені нами анкетування. Тестування та інтерв'ю дозволили визначити наявні проблеми та напрямки подальшої розробки теми формування креативного мислення здобувачів у процесі вивчення іноземної мови.

2.2. Використання технологій навчання для формування креативного мислення у процесі вивчення іноземної мови

Вивчення іноземної мови є складним, але надзвичайно важливим процесом у сучасному світі, де глобалізація та інтернаціоналізація відчиняють нові можливості для комунікації та професійного розвитку. З огляду на це, використання новітніх технологій навчання набуває особливої актуальності, адже вони сприяють більш ефективному та інтерактивному вивченню іноземних мов, одночасно розвиваючи креативне мислення здобувачів.

Креативне мислення є важливою складовою сучасної освіти, оскільки воно розширює можливості студентів щодо адаптації до нових умов, знаходження інноваційних рішень та успішної комунікації. Процес вивчення іноземної мови надає чудову можливість для розвитку цього типу мислення. Студенти постійно стикаються з необхідністю не лише засвоювати нові слова та граматичні структури, але й творчо підходити до їх використання в реальних комунікативних ситуаціях. Виконуючи мовні завдання, вони мають адаптувати новий матеріал під різні життєві контексти, що спонукає до пошуку нестандартних рішень і формує креативний підхід до навчання. У нашому дослідженні ми виділили декілька технологій, які на нашу думку будуть ефективними у формування креативного мислення майбутніх викладачів в процесі вивчення іноземної мови

Мозковий штурм (brainstorming) відповідає меті нашого дослідження тому що саме в процесі такого заняття здобувачі генерують ідеї без обмежень, використовуючи нестандартні підходи до вирішення завдань. Ця техніка дозволяє вільно мислити та створювати безліч варіантів вирішення,

що виводить їх за межі шаблонного мислення. «Завдяки цьому методу, студенти розвивають навички критичного та креативного аналізу, шукаючи альтернативні шляхи вираження своїх думок іноземною мовою» [91].

Метод «Шість капелюхів мислення» Едварда де Боно. Він допомагає поглянути на проблему з різних точок зору, розвиваючи багатостороннє мислення. Ця техніка дозволяє здобувачам надавати різні інтерпретації одного питання, аналізуючи його з позиції емоцій, фактів, можливостей, ризиків тощо. Такий підхід «стимулює креативне використання мовного матеріалу, оскільки студенти не лише вивчають нову лексику, але й глибше усвідомлюють, як її можна застосувати у різних ситуаціях» [48].

Створення історій (storytelling) також відіграє важливу роль у розвитку креативного мислення під час вивчення іноземної мови. Коли здобувачі складають або усно відтворюють історії, вони креативно використовують мовні знання для вираження своїх думок та ідей. Цей процес стимулює їх «до більш глибокого використання мови, адже для побудови цікавої розповіді необхідно вміти використовувати багатий словниковий запас, граматичні структури та стилістичні прийоми» [89]. Крім того, створення історій допомагає розвивати уяву та навички міжособистісної комунікації, що є важливим аспектом вивчення будь-якої іноземної мови.

Цікавим методом стимулювання креативного мислення є рольові ігри, які дозволяють ставити себе на місце іншої людини, що сприяє не лише розвитку мовних навичок, але й емоційного інтелекту. Під час рольових ігор здобувачі використовують мовний матеріал у ситуаціях, наближених до реальних, що дає їм можливість творчо застосовувати отримані знання. Вони «вчаться швидко реагувати на несподівані ситуації, імпровізувати та використовувати мову як інструмент для комунікації та вирішення проблем» [76].

Інтеграція технологій розвитку креативного мислення у процес вивчення іноземної мови відкриває для педагогів та здобувачів нові можливості. Використання таких технологій дозволяє не лише глибше

опанувати мову, але й стимулює творче мислення, яке є важливим для успішної комунікації та адаптації до сучасного світу. Застосування цих технологій може відбуватися як на індивідуальних заняттях, так і у групових форматах, що дозволяє враховувати різні підходи до навчання та індивідуальні особливості здобувачів.

Одним із найефективніших шляхів інтеграції розвитку креативного мислення у навчальний процес є використання проблемно-орієнтованого навчання (problem-based learning). Цей підхід пропонує вирішувати реальні або змодельовані ситуації, які вимагають від здобувачів не лише володіння мовними навичками, але й застосування творчого підходу для пошуку рішень. У розроблених нами завданнях ми пропонувавши здобувачам розробити маркетингову стратегію по просуванню на ринку освітніх послуг освітнього вебінару по підготовці викладачів до використання креативних технологій у викладацькій практиці. Для виконання завдання здобувачам необхідно було ознайомитися з наявними на ринку освітніх послуг курсами підвищення кваліфікації, освітніми платформами. Після цього потрібно було скласти текст з презентацією курсу, визначенням цільової аудиторії та запропонувати тематику занять. Запропонована робота повинна проводитися в малих групах.

У контексті проблемно-орієнтованого навчання важливим є те, що здобувачі стають активними учасниками навчального процесу, вони не лише споживають знання, але й активно їх створюють. Наприклад, під час розробки маркетингової стратегії або іншого подібного завдання, вони повинні критично осмислювати свої дії, самостійно приймати рішення та аналізувати результати своєї діяльності. Це не лише підвищує мотивацію, але й сприяє розвитку самостійності та відповідальності.

Інший підхід, який активно сприяє розвитку креативного мислення у процесі вивчення іноземної мови, це використання проектних методів навчання. Проектне навчання вимагає від здобувачів тривалого аналізу, досліджень та креативного вирішення завдань. Наприклад, здобувачі можуть

отримати завдання створити власний бізнес-план власної мовної школи, розробити кураторський захід для здобувачів 1 курсу або навіть створити веб-сайт викладача іноземною мовою. Такі завдання сприяють розвитку не лише мовних навичок, але й формують здатність до стратегічного мислення, планування, аналізу ситуації та прийняття рішень. Проектне навчання також передбачає значну взаємодію між здобувачами, що є важливою складовою розвитку комунікативних навичок. Вони вчаться працювати в команді, обмінюватися ідеями, співпрацювати для досягнення спільної мети. Такий підхід стимулює до активної взаємодії, що дозволяє їм вільно використовувати іноземну мову у процесі виконання завдання.

Окрім методів навчання, важливим компонентом розвитку креативного мислення є інтерактивні технології. Сучасні технологічні інструменти, такі як онлайн-дошки для спільної роботи Miro, інтерактивні підручники, платформи для обміну ідеями, відіграють важливу роль у стимулюванні студентів до активної участі у процесі навчання. Вони не тільки роблять навчальний процес більш захопливим, але й сприяють креативному підходу до вирішення мовних завдань. Однією з переваг інтерактивних технологій є їх здатність сприяти організації групових занять та дистанційного навчання. Використання відеоконференцій дозволяє проводити рольові ігри або обговорення у реальному часі, під час яких студенти можуть спілкуватися з носіями мови або з іншими учнями з різних країн. Це відкриває нові можливості для інтерактивної комунікації, що значно стимулює студентів до креативного використання мови в реальних ситуаціях. Наприклад, здобувачі можуть брати участь у міжнародних дискусіях де їм необхідно не тільки використовувати мовні знання, але й виявляти творчий підхід у процесі спілкування.

Гейміфікація, тобто використання ігрових елементів у навчальному процесі, останніми роками стала популярним інструментом у сфері освіти, зокрема у вивченні іноземних мов. Це явище ґрунтується на вбудуванні елементів гри в традиційне навчання, що значно підвищує мотивацію

студентів і створює інтерактивну та захоплюючу атмосферу для засвоєння нового матеріалу. Однією з основних причин такого успіху гейміфікації є те, що вона апелює до природного бажання студентів грати, змагатися та досягати цілей, водночас допомагаючи вчителям створювати більш захоплюючий освітній досвід. Гейміфікація має величезний потенціал у вивченні іноземних мов, оскільки цей процес часто вимагає повторень і постійної практики. Додавання ігрових елементів у навчальний процес перетворює рутинне виконання вправ на цікаву й захопливу активність, що стимулює студентів до подальшого навчання. Наприклад, елементи гри можуть бути використані для тренування лексики, граматики, вимови або навіть письма, роблячи кожен з цих аспектів вивчення мови більш привабливим для студентів.

Однією з ключових переваг гейміфікації у вивченні іноземної мови є створення атмосфери позитивної конкуренції. Коли здобувачі змагаються за бали, нагороди чи просуваються на новий рівень складності, це стимулює їх до досягнення нових результатів. Наприклад, система нагород, яка передбачає отримання балів, бейджів або інших віртуальних заохочень за успішне виконання завдань, мотивує здобувачів виконувати більше вправ, розвивати свої мовні навички та прагнути до вдосконалення. Нагороди можуть бути різними — від простих бейджів за проходження тестів до великих досягнень за подолання складних мовних рівнів, що робить навчання не лише корисним, але й емоційно приємним. Також важливою перевагою гейміфікації є можливість поступового підвищення рівня складності завдань. Завдяки цьому учасники заняття можуть починати з простіших вправ і поступово переходити до складніших завдань, що дає їм можливість не лише підвищувати свої знання, але й відчувати прогрес, що сприяє підвищенню їхньої впевненості у власних силах. Наприклад, інтерактивні платформи для вивчення мов часто використовують систему рівнів, де кожен новий рівень є складнішим за попередній і вимагає від здобувачів більш глибокого розуміння мови. Такий підхід не тільки мотивує

студентів просуватися вперед, але й дозволяє їм чітко бачити свої досягнення, що створює додатковий стимул для подальшого навчання.

Важливу роль у гейміфікації відіграють рольові ігри та симуляції. Використання ігрових ситуацій дозволяє відпрацьовувати мовні навички у реалістичних контекстах, що є особливо важливим для розвитку комунікативної компетенції. Наприклад, студенти можуть брати участь у симуляціях реальних життєвих ситуацій, таких як імітація засідання кафедри, проведення лекції, індивідуальна бесіда зі студентом, проведення підсумкового заняття та оцінка результатів навчання, спілкування з колегами під час наукових конференцій. Ці симуляції допомагають не лише закріпити мовні знання, але й розвивають навички швидкого реагування, гнучкості та імпровізації у мовленні, що є надзвичайно важливим для вільного володіння мовою. Також варто зазначити, що гейміфікація дозволяє створювати безпечне середовище для помилок. Під час гри студенти менше бояться помилитися, оскільки гра передбачає можливість повторної спроби та навчання на своїх помилках у неформальній обстановці. Це знижує тривожність, пов'язану з мовленням, і сприяє активнішій участі у процесі навчання. Зокрема, це важливо для тих здобувачів, які соромляться говорити новою мовою через страх зробити помилку.

Одним із варіантів заняття з використанням гейміфікації для студентів вищих навчальних закладів може бути розробка інтерактивної гри-квесту, яка поєднує мовні завдання з реальними академічними або професійними викликами. У цьому квесті студенти грають роль молодих професіоналів, які мають вирішити серію завдань на основі своїх знань іноземної мови, щоб досягти певної мети, наприклад, успішно написати та презентувати замовлення на освітній грант, знайти програму міжнародної мобільності та оформити необхідні документи, серед яких є мотиваційний лист. Запропоновані нами завдання наближують здобувачів до реальної професійної діяльності та знайомлять з наданими Одеським національним університетом імені І.І.Мечникова та програмою Erasmus+ можливостями

академічної мобільності, які у подальшому можуть бути реалізовані в реальності.

Квест може розпочинатися з завдання, в якому студенти отримують базову інформацію про проєкт або задачу, над якою вони працюють. Для цього вони повинні «отримати» інструкції від вигаданого іноземного партнера, прочитавши лист або переглянувши відеоповідомлення, яке містить приховані ключові фрази та терміни. Ці фрази студенти повинні виділити і перекласти, щоб отримати деталі завдання. Такий початковий етап не тільки залучає студентів до мовної практики, але й знайомить їх із реальною ситуацією, в якій їм може знадобитися швидко та точно інтерпретувати іноземну інформацію в контексті майбутньої професії. Далі квест переходить до більш складних етапів. Наприклад, наступне завдання може полягати в розробці презентації, де студенти мають використати знайдені фрази та підготувати професійний виступ або документ іноземною мовою. Вони повинні креативно підходити до формулювання ідей, правильно використовувати спеціалізовану лексику та враховувати культурні особливості, щоб переконливо представити свій проєкт. Для підвищення рівня інтерактивності студенти можуть працювати в командах, конкуруючи між собою за найкращу презентацію, що додасть елемент змагання і підвищить їх мотивацію.

Для інтеграції елементів змагання та динаміки можна використовувати популярні платформи, такі як Kahoot або Quizlet, які дозволять студентам перевіряти свої знання та змагатися за кращі результати. Наприклад, наприкінці кожного етапу квесту студенти можуть проходити вікторину на платформі Kahoot, де на них чекають питання щодо лексики, граматики або культурних особливостей країни, мову якої вони вивчають. Ця вікторина допоможе закріпити нові знання і дасть студентам можливість показати свої досягнення. Використання таких платформ додасть до навчання елемент розваги, роблячи його більш динамічним та інтерактивним.

На останньому етапі квесту можна включити елемент творчого письма, де студенти повинні написати короткий звіт або аналітичний документ про досягнуті результати їхнього проєкту. Це допоможе їм вдосконалити навички письма, що є важливою складовою академічного навчання у ЗВО. Студенти повинні чітко й логічно викласти свої ідеї, використовуючи при цьому відповідний стиль письма та спеціалізовану лексику. Таким чином, цей інтерактивний квест дозволяє студентам не лише вивчати іноземну мову у формі захоплюючої гри, але й отримати реальний досвід використання мови в академічному або професійному контексті. Такий підхід допомагає студентам розвивати не лише мовні навички, але й критичне мислення, креативність та здатність до співпраці, що робить навчання більш захоплюючим та корисним для їхньої майбутньої кар'єри.

Для успішного впровадження новітніх технологій у процес навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах необхідно враховувати специфіку навчання студентів. На відміну від школярів, студенти у ЗВО мають більш складні і багатогранні навчальні потреби. Вони, як правило, орієнтовані на професійну підготовку та глибше занурення у вивчення іноземної мови. Тому підходи до використання технологій у цьому контексті повинні бути адаптовані до їх рівня підготовки та освітніх цілей. Одним із ключових аспектів успішної інтеграції новітніх технологій у навчальний процес є правильний вибір технологій, які відповідають конкретним навчальним цілям та завданням. Студенти у ЗВО мають більш комплексні та специфічні потреби, що стосуються як академічної, так і професійної підготовки. У цьому контексті технології мають використовуватися не як самоціль, а як інструмент для досягнення конкретних результатів, що відповідають вимогам навчальних програм. Наприклад, інтерактивні підручники, онлайн-курси та мобільні додатки можуть бути надзвичайно корисними для розширення словникового запасу або вдосконалення граматичних навичок. Водночас, для розвитку навичок академічного письма чи професійної комунікації краще підійдуть симуляції реальних робочих

ситуацій, такі як рольові ігри або дискусії на базі спеціалізованого програмного забезпечення.

У межах експериментальної роботи нами були розроблені практичні заняття з використанням технологій розвитку креативного мислення. Розроблені заняття можуть бути запропоновані для здобувачів (магістерського) другого рівня вищої освіти 1 року навчання у рамках дисципліни «Іноземна мова за професійним та академічним спрямуванням». Ми ознайомилися з робочою програмою дисципліни для спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, яка розрахована на 3 кредити 90 годин, з 30 та 10 годин відведено на практичні заняття денного та заочного відділення відповідно, 60 та 80 годин на самостійну роботи. Серед основних завдань курсу визначено формування навичок, необхідних для використання англійської мови в науковій та професійній діяльності, для спілкування на професійному рівні та проведення наукових досліджень в галузі освіти та педагогіки. Виходячи з завдань нашого дослідження та можливостей дисципліни ми виділили декілька тем практичних занять, для яких розробили завдання.

Серед обраних нами тем були «Стилі навчання» та «Інноваційні дослідження у педагогіці».

Для реалізації завдань нашого дослідження – формування креативного мислення здобувачів ми запропонували наступні завдання з використанням інноваційних технологій навчання (Додаток Д).

Для вивчення та повторення нової лексики нами було розроблено набір слів на платформі Quizlet, де викладач може створювати тести, адаптовані під потреби групи, та аналізувати статистику виконання завдань. Режим тестування та ігри надають студентам миттєвий зворотний зв'язок, що сприяє швидкому виправленню помилок і запам'ятовуванню матеріалу.

У завданні Мозковий штурм (brainstorming) здобувачам освіти запропоновано згенерувати та презентувати типи завдань для студентів з різними стилями навчання. Завдання надає розуміння

важливості індивідуального підходу до навчання, що особливо важливо для майбутніх педагогів.

На платформі Kahoot нами було розроблено інтерактивний тест для перевірки знань студентів за темою «Стилі навчання» та закріплення вивченого матеріалу. Платформа автоматично оцінює відповіді студентів, даючи змогу викладачеві одразу побачити загальний рівень засвоєння матеріалу. Інтерактивний формат тесту підвищує залученість студентів та робить перевірку знань захопливою і мотивуючою.

В одному з розроблених нами завдань було використано підхід проблемно-орієнтованого навчання (problem-based learning). Завдання ґрунтується на реальній та актуальній проблемі: конкуренція між AI та людським інтелектом. Перед виконанням завдання здобувачі ознайомлюються з особливостями роботи штучного інтелекту. Завдання студентів - виділити й обґрунтувати конкретні аспекти, де людські здібності перевершують штучний інтелект. Ця вправа готує студентів до осмисленої взаємодії з технологіями та стимулює їх розглядати AI як інструмент, а не як заміну людським здібностям. Студенти вчаться розглядати проблему з різних боків, виокремлювати ключові аспекти та оцінювати їхню значущість.

Для обговорення теми «Штучний інтелект в освіті» нами було розроблено завдання з використанням методу «Шість капелюхів мислення». Студенти діляться на групи, які отримують один із капелюхів, де кожен капелюх представляє певний спосіб мислення або роль. Завдання студентів - аналізувати тему з точки зору свого «капелюха». Таке завдання допомагає студентам навчитися аналізувати проблему з різних боків, уникаючи односторонніх суджень, структурувати інформацію і знаходити ключові аспекти в складній темі.

Проведене нами дослідження показало, що проблема формування креативного мислення майбутніх викладачів в процесі вивчення іноземної мови є актуальною та потребує подальшої розробки. Методом анкетування, тестування та проведення інтерв'ю ми встановили необхідність більш

активного використання технологій розвитку креативного мислення у навчальному процесу. Теоретичне дослідження проблеми дозволило нам виділити найбільш придатні для формування креативного мислення технології навчання. Розроблені нами практичні заняття враховували особливості формування креативного мислення, специфіку професійної діяльності викладача та особливості підготовки спеціальності 011 освітні, педагогічні науки в Одеському національному університеті імені І.І.Мечникова.

Подальшу розробку проблеми формування креативного мислення майбутніх викладачів ми бачимо у впровадженні розроблених практичних занять у освітній процес та вивченні їх впливу на реальний рівень формування креативного мислення здобувачів.

Висновки до розділу II

У другому розділі досліджено практичні аспекти формування креативного мислення майбутніх викладачів у процесі вивчення іноземної мови.

Як методи діагностики нами були використані анкетування, тестування за методикою Ф.Вільямса та інтерв'ювання. У дослідно-експериментальній роботі прийняли участь 120 здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти 1 та 2 року навчання спеціальностей 011 Освітні, педагогічні науки, 032 Історія та археологія, 033 Філософія, 035 Філологія, 053 Психологія, 12 викладачів факультету романо-германської філології Одеського національного університету імені І.І.Мечникова.

За результатами діагностики ми встановили, що більшість студентів вважають себе креативними особистостями, однак часто стикаються з проблемами, такими як брак часу аудиторного заняття, недостатня підтримка з боку викладачів та відсутність чіткого розуміння системи методів та технологій розвитку креативного мислення. Поряд з цим, вони усвідомлюють

важливість розвитку креативного мислення, особливо для професійної діяльності викладача та активно приймають участь у будь-яких заходах, заняттях креативного спрямування. Діагностика рівня розвитку творчого потенціалу здобувачів показала, що більшість студентів мають середній рівень розвитку плавності мислення та гнучкості, але недостатній рівень розвитку оригінальності та розробленості, як когнітивних показників креативного мислення. Це свідчить про наявні потенційні можливості до високого рівня прояву креативності у професійній діяльності, але реалізованість цього потенціалу не за рахунок цілеспрямованої підготовки. Все свідчить про відсутність системи формування креативного мислення здобувачів під час професійного навчання.

Проведене інтерв'ювання викладачів показало обізнаність проблемою формування креативного мислення здобувачів, усвідомлення ресурсів та можливостей іноземної мови у цьому процесі, але недостатність чіткого розуміння можливостей інноваційних технологій навчання для реалізації цих завдань.

Після проведеного теоретичного аналізу можливостей використання креативних технологій у викладацькій діяльності ми виділили ряд технологій як найбільш ефективних. Серед них: мозковий штурм, метод «Шість капелюхів мислення», storytelling, ігрові технології, проблемно-орієнтоване навчання, проєктне навчання, інтерактивні технології, гейміфікація.

Спираючись на вивченні особливості використання означених технологій формування креативного мислення нами були розроблені практичні заняття з курсу «Іноземна мова за професійним та академічним спрямуванням» за темами «Стили навчання» та «Інноваційні дослідження у педагогіці» з використанням мозкового штурму, ігрових та інтерактивних технологій, проблемно-орієнтованого навчання, методу «Шість капелюхів мислення»

Проведене нами дослідження не вичерпує повністю проблему формування креативного мислення майбутніх викладачів у процесі вивчення

іноземної мови та може бути продовжено впровадженням розроблених занять у курсу «Іноземна мова за професійним та академічним спрямування», вивченням впливу запропонованих технологій на рівень сформованості креативного мислення здобувачів.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У дослідженні було розглянуто актуальну та важливу проблему формування креативного мислення у майбутніх викладачів у процесі вивчення іноземної мови. Нами було проаналізовано психолого-педагогічну літературу з проблеми та встановлено, що:

1. Під креативним мисленням ми розуміємо процес створення нового, яке вирішує професійні проблеми нетрадиційним та ефективним способом, за рахунок творчого використання професійних знань та вмінь, особистісних ресурсів. Як когнітивні показники креативне мислення характеризують плавність, гнучкість, оригінальність, розробленість, флюїдність та дивергентність мислення.
2. Креативне мислення викладача може містити такі компоненти як когнітивний, мотиваційний, особистісний, діяльнісний.
3. Нами були встановлені принципи, відповідно яких необхідно будувати навчальний процес спрямований на формування креативного мислення майбутніх фахівців. Серед таких принципів принцип свідомості, принцип активності, принцип системності та наступності, принцип науковості, принцип зв'язку з теорії з практикою, принцип професійної спрямованості, принцип між предметної інтеграції.
4. Теоретичне вивчення проблеми дозволило встановити, що вивчення іноземної мови на пряму впливає на розвиток творчого потенціалу особистості через формування лінгвістичної креативності здобувача освіти.
5. Теоретичне дослідження питання технологій що спрямовані на розвиток креативного мислення нами були визначені інноваційні технології навчання, які можуть бути активно використані у навчальному процесі для формування креативного мислення здобувачів: перша група - ігрові технології, технології ситуаційного навчання, проектне навчання,

проблемне навчання; друга група - інтерактивні технології, інформаційно-комунікативні технології, гейміфікація.

6. На другому етапі дослідження нами був підібраний діагностичний інструментарій щодо вивчення стану актуальності проблеми, наявного рівня розвитку креативного мислення у здобувачів, активності використання виділених нами технологій навчання у навчальній практиці. Діагностичний інструментарій містив: розроблену нами анкету для викладачів та здобувачів освіти, Методику оцінки креативності Ф.Вільямса. питання для проведення інтерв'ю. В експериментальному дослідженні прийняло участь 120 здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти 1 та 2 року навчання спеціальностей 011 Освітні, педагогічні науки, 032 Історія та археологія, 033 Філософія, 035 Філологія, 053 Психологія, 12 викладачів факультету романо-германської філології Одеського національного університету імені І.І.Мечникова.
7. За результатами проведеного опитування та тестування нами було встановлено необхідність розробки моделі цілеспрямованого формування креативного мислення майбутніх викладачів у процесі вивчення іноземної мови. Одним з компонентів такої моделі можуть бути впровадження технологій креативного мислення у процес підготовки на рівні практичних занять з курсів.
8. Нами були розроблені практичні заняття дисципліни «Іноземна мова за професійним та академічним спрямуванням» з використанням технологій мозковий штурм, ігрові технології, інтерактивні технології, проблемно-орієнтоване навчання, метод «Шість капелюхів мислення».
9. Результати проведеного нами дослідження не вичерпують проблему формування креативного мислення майбутніх викладачів у процесі вивчення іноземної мови, однак подальший напрямок дослідження ми бачимо у впровадженні розроблених практичних занять у освітній процес та вивченні їх впливу на реальний рівень формування креативного мислення здобувачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонов Є.В. Гейміфікація як засіб мотивації освітнього процесу. Діяльнісні засади підготовки майбутніх компетентних фахівців в умовах сучасних викликів: монографія / за ред. Дубасенюк О.А. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С. 229-258.
2. Антонов Є.В. Реалізація гейміфікованого підходу у підготовці майбутнього вчителя інформатики. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 19. С. 665–678.
3. Антонова О. Є. До проблеми визначення сутності поняття креативності: проблеми та пошуки // *Нові технології навчання: Наук.-метод. зб.* 2012. № 71. С. 8–15.
4. Антонова О. Є. Сутність поняття креативності: проблеми та пошуки // *Теоретичні і прикладні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі: монографія*. 2012. С. 14–41.
5. Бабак А. І., Ворожбіт-Горбатюк В. В. Педагогічний університет як простір розвитку креативного мислення здобувача вищої освіти // *Грааль науки*. 2021. № 11. С. 489–491. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.24.12.2021.088> (дата звернення: 22.11.2024).
6. Бабаян Ю. О. Взаємозв'язок тривожності та навчальної успішності молодших школярів // *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Психологічні науки*. 2014. Вип. 2.12. С. 18–21.
7. Бабин І. І., Степанюк А. В. Теоретичні основи формування майбутнього вчителя як творчої особистості. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер. Педагогіка і психологія: Зб. Ст. 200*. С. 277-281.
8. Бахтіярова Х. Ш., Арістова А. В., Волобуєва С. В. Інноваційні технології навчання: навч. посібник. К.: НТУ, 2017. URL: <https://ukreligieznastvo.wordpress.com/2019/01/18/itn/> (дата звернення: 22.11.2024).

9. Бельська Н. А., Мельник М. Ю., Новгородська М. М. Діагностика креативності у профорієнтаційній роботі : методичні рекомендації. – Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. 72 с.
10. Бондаренко Н. Б., Ісаєва М. В. Ігрові прийоми навчання як засіб формування граматичних навичок на початковому етапі. *Вісник Запорізького національного університету*. 2010. № 2(13). С. 26 – 31.
11. Бондарчук Ю. Стратегічне удосконалення навчання іноземних мов у закладах вищої освіти: інноваційні підходи в умовах динамічних змін. URL: <https://doi.org/10.57125/pedacademy.2024.05.29.09>(дата звернення: 21.11.2024).
12. Бородіна Т., Сибгатулліна А., Гізатулліна А. Розвиток креативного мислення у майбутніх викладачів як актуальне питання вищої освіти. *Журнал досліджень соціальної освіти*. 2019. № 10(4). М. 226-245.
13. Бровкіна О. , Турчин К. Рольові ігри на заняттях з іноземної мови. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 61, Т. 1. URL: http://www.apfn-journal.in.ua/archive/61_2023/part_1/33.pdf(дата звернення: 22.11.2024).
14. Бурлаченко Н. В. Проблемна технологія під час навчання мови: переваги і труднощі. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2019. № 67, Т. 1 URL: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2019.67-1.28>(дата звернення: 21.11.2024).
15. Ваганова Н. А., Гулько Ю. А., Латиш Н. М., Шепельова М. В. Актуальні проблеми дослідження сучасного творчого мислення / Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія. – Т. 33 (72), № 2, 2022.
16. Вальчук О., Вольчук В., Трасковецька Л., Гащук І. Особливості формування анкет під час проведення досліджень у галузі гендерних питань / Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Педагогіка. Психологія». – Вип. 1, 2024.

17. Вовк Н. Методичні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців-технологів у процесі вивчення креативних технологій навчання.

URL: http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Profos_2016_11_9.pdf(дата звернення: 22.11.2024).

18. Вовчаста Н, Байрамова О., Чорна Г. Розвиток навичок креативного мислення у здобувачів вищої освіти *Український педагогічний журнал*. 2022. № 1. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-1-87-97>(дата звернення: 22.11.2024).

19. Войцехівська, Н. К. Формування мовленнєвої компетентності студентів коледжу засобами гейміфікації. *Збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні тренди в освіті та науці: від теорії до практики»/Відповідальний редактор проф. ТЮ Дудка. К., 2022. 205 с., 31.*

20. Голубєва М., Лукошина А. Дивергентне мислення-перший крок до лінгвістичної креативності. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c0a6732a-bbc9-4132-9fd6-ec1c219a12c1/content>(дата звернення: 22.11.2024).

21. Гриненко І. В. Педагогічні умови розвитку креативності майбутніх учителів гуманітарного профілю у процесі фахової підготовки: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Тернопіль, 2008. 192 с.

22. Демченко О., Вацьо М. Розвиток креативної компетентності майбутніх учителів початкових класів у контексті євроінтеграційного вектора розвитку вищої педагогічної освіти // *Acta Paedagogica Volynienses*. 2021. № 4. С. 64–73. DOI: <https://doi.org/10.32782/apv/2021.4.11> (дата звернення: 22.11.2024).

23. Дімітрова-Бурлаєнко С. Д. Підготовка студентів технічних університетів до виявлення креативної компетентності у професійній

діяльності канд..дисертація на здобуття наукового ступеня канд..пед.наук спеціальність 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти Харків 2018.

24. Добровольська Н. В. Теоретичні основи формування креативності майбутніх менеджерів. ББК 740 Д-85. 2019. С. 390–396.

25. Довгань Л.Є., Ситник Н.І. Д 58 Креативний менеджмент: Навчальний посібник. К.: НТУУ «КПІ», 2014. 248 с.

26. Дяченко А. В. Визначники креативності в дизайні інфографіки. *Український мистецтвознавчий дискурс*. 2024. № 1. С. 69–76. URL: <https://doi.org/10.32782/uad.2024.1.9>(дата звернення: 22.11.2024).

27. Жидкова Н. Критичне мислення у розвитку творчості учнів на уроках суспільствознавчих предметів. *Український педагогічний журнал*. 2020. № 4. С. 180-191.

28. Жук Ю., Ващенко Л. Оцінювання педагогічної діяльності вчителів: пілотне дослідження. *Український науковий журнал № 3 (2024)*[HTTTPS://UEJ.UNDIP.ORG.UA/INDEX.PHP/JOURNAL/ARTICLE/VIEW/776](https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/776)

29. Інноваційні технології в системі освіти України. Режим доступу: URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/218.pdf> (дата звернення: 22.11.2024).

30. Іщенко Я. Методичні аспекти професійної підготовки майбутніх учителів інформатики до формування в учнів «SOFT SKILLS» засобами гейміфікації освітнього процесу. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 6 (24). С. 723-742.

31. Капура О. М. Гейміфікація як мотиваційна стратегія у навчанні іноземної мови у вищій школі. *Напрямок 1. Національне та міжнародне право*. 2022. С. 186-190.

32. Касаткіна-Кубишкіна О., Фрідріх А., Курята Ю. Project-based learning in a foreign language classroom: peculiarities of implementation. *Інноватика у вихованні*. 2021. № 2(13). С. 90-98.

33. Кайдановська О. О. Формування творчого мислення майбутніх учителів образотворчого мистецтва в процесі вивчення основ композиції. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/31368/100310232.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 22.11.2024).
34. Коваль В. О. Теоретичні і методичні засади формування професійної компетентності майбутніх вчителів-філологів у вищих педагогічних навчальних закладах. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/5327/1/Koval_avtoreferat.pdf (дата звернення: 22.11.2024).
35. Коваль О.Ю. Проектна методика навчання іноземної мови студентів ВНЗ. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. Запоріжжя*: КПУ, 2019. Вип. 63. т. 2. С. 89-92.
36. Козуб Г. О., Шинкаренко Я. М., Козуб В. Ю. Гейміфікація в освіті: інтеграція Classcraft в навчальний процес. URL: <https://doi.org/10.57125/pedacademy.2024.06.29.02> (дата звернення: 22.11.2024).
37. Коломієць А. М., Коломієць Д. І. Методичні прийоми формування дивергентного мислення в майбутніх учителів природничо-математичних дисциплін. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2013. № 34. Р. 346-351.
38. Красуля А.В., Шумило А.О. Застосування мобільних технологій з метою розвитку іншомовної лексичної компетентності учнів при вивченні англійської мови. *Теоретична і дидактична філологія. Серія «Філологія»*. 2020. Вип. 32. С. 49–59.
39. Крюкова Є. С. Підготовка майбутнього викладача вищого навчального закладу як педагогічна проблема. *ББК 81.2-9я43 Організаційний комітет*. 2015. С. 74-75.

40. Латиш Н. М. Розвиток конструктивного мислення молодших школярів. *Наука і освіта*. 2012. № 9. С. 128-132.
41. Лященко Т. О., Гришуніна М. В., Пічкур В. Р. Гейміфікація як одна з інноваційних форм навчального процесу. URL: <https://repository.knuba.edu.ua/server/api/core/bitstreams/49c87cb2-b3a0-417f-8db1-facc2e9e17f2/content> (дата звернення: 22.11.2024).
42. Манівлець Е. Є. Креативність як невід’ємна складова розвитку творчого потенціалу студента. *Право і суспільство*. 2012. № 1. С. 304-308.
- Московчук О., Столяренко О. Педагогічні умови формування креативності як складової соціокультурної компетентності фахівця. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2022. С. 166-173. URL: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2022-65-166-173> (дата звернення: 22.11.2024).
44. Никуляк О. Г., Чекан О. І. Креативність: сутнісна характеристика поняття. URL: http://dspace.s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/3635/1/Creativity_an_essential_characteristic_of_the_concept.pdf (дата звернення: 22.11.2024).
45. Новікова О. В. Роль творчого мислення в професійній рефлексії фіхівців. *Вісник післядипломної освіти*. 2014. № 11. С. 290-298.
46. Павленко В.В. Креативність: сутність, структура, закономірності формування і розвиток. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Педагогіка. Психологія : зб. наук. праць / Київ ун-т ім. Б. Грінченка / редкол. : Огнев’юк В.О., Хоружа Л.Л. [та ін.]. К. : ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. Вип. 23. 128 с. С. 15–21.*
47. Павленко В. В. Креативність: сутнісна характеристика поняття. *Креативна педагогіка: [наук.-метод. журнал]*. 2016. № 11. С. 120-131.
48. Павленко В.В. Метод Едварда де Боно «Шість капелюхів мислення» як засіб розвитку креативного мислення у школярів. *Сучасні*

тенденції і пріоритети компетентнісного підходу в підготовці майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти : збірник науково-методичних праць / за заг. редакцією В.Є. Литнєва, Н.Є. Колесник, Т.В. Завязун. Житомир : «Полісся», 2016 с. У 3-х ч. Ч.1. С. 73–78.

49. Палига О. В., Притула І. А. Інноваційні технології навчання при підготовці кваліфікованих робітників в системі професійно-технічної освіти м. Василівка. URL: <http://vpl57.zp.ua/file/IYPNoweV>(дата звернення: 22.11.2024).

50. Піддубна О. М. Розвиток креативного мислення студентів у процесі вивчення дисциплін «Малюнок» і «Живопис». *Підготовка фахівців у контексті становлення Нової української школи*. 2018. № 2. С. 208-212.

51. Портал української мови та культури. Словник. URL: <https://slovnuk.ua/index.php?sword=%D0%BA%D1%80%D0%B5%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C> (дата звернення: 22.11.2024).

52. Пугачова К. С. Сучасні інноваційні технології у навчанні іноземних мов. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2023. № 209. С. 428-432.

53. Реброва О. Є. Формування художньо-творчого мислення майбутніх учителів музики в умовах сучасної педагогічної освіти. *Наука і освіта: наук.-практ. журнал*. 2005. № 7-8. С. 66-69.

54. Рибалка Н. В. Використання креативних технологій під час навчання іноземної мови. *Інтелект. Особистість. Цивілізація*. 2024. №1 (26). URL: <https://doi.org/10.33274/2079-4835-2023-26-1-5-13>.

55. Рибалка, Н. В. Використання креативних технологій під час навчання іноземної мови. *Інтелект. Особистість. Цивілізація*, 2023. 1(26). URL: <https://intelektn.donnuet.edu.ua/index.php/intelekt/article/view/77/79>

56. Роговенко, М. М. (2021). Педагогічні дослідження в діяльності науково-педагогічного працівника: актуальні питання теорії та практики.

Філософські та методологічні проблеми права, 1(21). URL: <https://doi.org/10.33270/02212101.37>

57. Романюк О. Н., Романюк О. В., Величко Н. П. Особливості гейміфікації навчання. *Advancedtopotechnology*. 2024. № 2. С. 15-18.

58. Рудник Ю.В. Підготовка вчителя початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов. Канд. дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти Київ 2018.

59. Савченко Н. Innovativelearningtechnologiesintheformationofcreativepersonalities. *ModernEngineeringandInnovative Technologies/ 2023/ № 3(29-03)*. Р. 98–105. URL: <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2023-29-03-035> (дата звернення: 22.11.2024).

60. Салащенко Г.М. Особливості формування іншомовної комунікативної компетенції студентів та курсантів немовних закладів вищої освіти засобами проектних технологій. *Правовий часопис Донбасу*. 2019. № 3(68). С. 153–160.

61. Слушний О. Інноваційні освітні технології в діяльності вчителя ххі століття. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021, № 2 (106). URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/10/18.pdf>(дата звернення: 22.11.2024).

62. Сніховська І.Е. Лінгвістична компетенція як фактор мовної гри. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/12081679.pdf>.

63. Спірін О., Олексюк В., Іванова С., Новицька Т. Критеріїтапоказникиоцінюваннярезультативностіколективнихпедагогічнихдосліджень.Інформаційні технології і засоби навчання, 2023, Том 98, №6. https://www.researchgate.net/publication/376970379_KRITERII_TA_POKAZNIKI_OCINUVANNA_REZULTATIVNOSTI_KOLEKTIVNIH_PEDAGOGICNIH_DOSLIDZEN.

64. Столяренко О. Б. Психологія особистості. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 280 с.
65. Терещук В. І., Ільченко А. М., Семенишина І. В. Інноваційні технології навчання у закладах вищої освіти. *Академічні візії*. 2023. № 16. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/157> (дата звернення: 22.11.2024).
66. Тригуб І. П. Мотивація при вивченні іноземної мови студентами економічних спеціальностей немовних ВНЗ. *Формування науково-освітньої політики : міжнародна конференція*, 31 травня 2014 р. К.: Центр наукових публікацій, 2014. Ч. 1. С. 97-101.
67. Тульська О. Л. Використання методів ситуативного моделювання у формуванні професійної культури майбутніх екологів. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*. 2013. № 7. С. 187-189.
68. Фефілова Т. Проблема формування творчої особистості майбутнього вчителя. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка*. 2014. № 2(13). С. 204-208.
69. Хамм О. Теоретичні основи формування креативного мислення майбутнього вчителя. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Психологія*. 2012. № 2 (33). С. 255-259.
70. Цветкова Г., Кузьменко І. Критичне мислення: сутність, структура та зміст поняття. *Освітньо-науковий простір*. 2021. № 1. С. 99-110.
71. Чашечникова О. С. Розвиток творчого мислення майбутніх вчителів математики. *Актуальні проблеми теорії і методики навчання математики*. 2017. С. 228-229.
72. Чижикова О. Методики і техніки розвитку креативного мислення майбутніх економістів та менеджерів. *Освітній дискурс*. 2023. № 1(40). С. 153-169.

73. Шпортун О. М. Основні аспекти формування професійної компетентності майбутніх педагогів у ВНЗ. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2013. № 34. С. 482-486.

74. Basuki Y., Hidayati Y. Kahoot! or Quizizz: The students' perspectives. In *Proceedings of the 3rd English Language and Literature International Conference (ELLiC)*. 2019. P. 202-211.

75. Birgili B. Creative and critical thinking skills in problem-based learning environments. *Journal of Gifted Education and Creativity*. 2015. № 2(2). P. 71-80.

76. Chung T. S. Table-top role playing game and creativity. *Thinking Skills and Creativity*. 2013. № 8. P. 56-71.

77. Csikszentmihalyi M. The systems model of creativity and its applications. *The Wiley handbook of genius*. 2014. P. 533-545.

78. Gardner H. The theory of multiple intelligences. In *Early professional development for teachers*. 2012. P. 133-141.

79. Guilford's Theory of Creativity- 6 Key Components of Creative Thinking. URL: <https://www.careershodh.com/guilfords-theory-of-creativity/> (дата звернення: 22.11.2024).

80. Hoffman L., Richards R., Pritzker S. Creativity in the evolution of humanistic psychology. In *Humanistic Psychology*. 2017. P. 34-44.

81. Innovative learning technologies in the training of skilled workers in the system of vocational education in Vasylivka. URL: <http://vpl57.zp.ua/file/IYPNoweV> (дата звернення: 22.11.2024).

82. Jayakumar R. Creativity & Personality. *Psychology Of Learning And Development*. 2019. P. 69-85.

83. Johnson, B., & Christensen, L. B. (2017). *Educational research: Quantitative, qualitative, and mixed approaches*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
84. Karime H. Smith Gestalt Theory and Constraints in Relation to Creativity. *Exploring Perspectives on Creativity Theory and Research in Education Creativity Theory and Action in Education*. 2024. P. 149-163 URL: <https://ouci.dntb.gov.ua/en/works/ldGGq3k4/> (дата звернення: 22.11.2024).
85. NadI. Creativity from Robert Sternberg's perspective January 2024 *Збірник радова Филозофског факултета у Приштини*. 2024. № 54(2). P. 323-342. URL: [DOI:10.5937/zrffp54-46682](https://doi.org/10.5937/zrffp54-46682) (дата звернення: 22.11.2024).
86. Robert J. Sternberg. Investment Theory of Creativity. URL: <https://www.robertjsternberg.com/investment-theory-of-creativity> (дата звернення: 22.11.2024).
87. Ross W. Beyond the big fish: Embracing the fluidity of creativity in embodied, embedded, and enacted processes. *Constructivist Foundations*. 2023. № 18(2). P. 311–312.
88. Sawyer R. K. Emergence in creativity and development. *Creativity and development*. 2003. P. 12-60.
89. Tabieh A. A., Al-Hileh M. M., Abu Afifa H. M., Abuzagha H. Y. The Effect of Using Digital Storytelling on Developing Active Listening and Creative Thinking Skills. *European Journal of Educational Research*. 2021. 3 10(1). P. 13-21.
90. Waite-Stupiansky S. Jean Piaget's constructivist theory of learning. In *Theories of early childhood education*. 2022. P. 3-18.
91. What is brainstorming? URL: <https://miro.com/brainstorming/what-is-brainstorming/> (дата звернення: 10.10.2024).
92. What is Lateral Thinking? URL: <https://www.interaction-design.org/literature/topics/lateral-thinking> (дата звернення: 22.11.2024).
93. What Is The Difference Between Critical Thinking And Creative Thinking. URL: <https://www.jamestaylor.me/what-is-the-difference-between-critical-thinking-and-creative-thinking/> (дата звернення: 22.11.2024).

94. Winans M. D. Busuu. *CALICO Journal*. 2020. № 37(1). P. 117-126.
95. Zhang X. Memrise. *calicojournal*. 2019. № 36(2). P. 52-161.
96. Tymchuk, L. ., Vieilandie, L. ., Pavlova, V. ., Prokofyeva, L. ., Tadeush, O. ., & Bogdan, Z. . 2024. Professional Education of Adults: Technological Challenges in the Context of Neuroscience. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 16(3), 443-455. URL: <https://doi.org/10.18662/rrem/16.3/903> (дата звернення: 12.08.2024).
97. Vieilandie L, Soloveichuk O, Petryk L, Kosharna N, Dzhurylo A. 2024. Strategies for developing hard skills in higher education students through innovative pedagogical technologies in realistic professional environments. *Salud, Ciencia y Tecnología - Serie de Conferencias* [Internet]. Aug. 3 [cited 2024 Aug. 25]; 3:1147. URL: <https://conferencias.ageditor.ar/index.php/sctconf/article/view/1002> (дата звернення: 14.08.2024).

ДОДАТОК А

**Анкета для магістрів з оцінки рівня сформованості креативного
мислення**

<p>Мета анкети: Визначити рівень креативного мислення у магістрантів Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, що навчаються за спеціальностями «035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська» та «011 Освітні, педагогічні науки».</p>	
Особиста інформація	Вік: _____ Стать: _____ Рік навчання: _____ Спеціальність: _____
1. Чи вважаєте ви себе креативною особистістю?	☒ Так ☒ Ні ☒ Важко відповісти
2. Як часто ви використовуєте творчі підходи у виконанні навчальних завдань?	☒ Завжди ☒ Часто ☒ Іноді ☒ Рідко ☒ Ніколи
3. Які методи ви застосовуєте для розвитку власного креативного мислення?	☒ Самостійне створення навчальних матеріалів ☒ Групова робота ☒ Проектна діяльність ☒ Інтерактивні технології (мобільні додатки, вебінари) ☒ Інші: _____
4. Як ви оцінюєте свою здатність генерувати нові ідеї під час підготовки до занять? (Шкала 1-5, де 5 – максимальний рівень).	☒ 1 ☒ 2 ☒ 3 ☒ 4 ☒ 5
5. Чи заохочують вас викладачі використовувати творчі методи для вирішення завдань?	☒ Так, завжди ☒ Іноді ☒ Рідко ☒ Ніколи
6. Чи є у вас можливість експериментувати з новими підходами у підготовці до занять?	☒ Так, завжди ☒ Іноді ☒ Рідко ☒ Ніколи
7. Як часто ви намагаєтесь знайти нестандартні рішення у навчальних	☒ Завжди ☒ Часто

завданнях?	☒ Іноді ☒ Рідко ☒ Ніколи
8. Чи відчуваєте ви тиск на те, щоб слідувати тільки стандартним підходам до навчання?	☒ Так ☒ Ні ☒ Важко відповісти
9. Які фактори, на вашу думку, обмежують розвиток вашого креативного мислення? (можна вибрати кілька варіантів)	☒ Відсутність підтримки викладачів ☒ Обмежений доступ до ресурсів ☒ Нестача часу ☒ Страх невдачі ☒ Інші: _____
10. Чи пропонують вам викладачі альтернативні підходи до вирішення проблем у навчанні?	☒ Так ☒ Ні ☒ Іноді
11. Як часто ви використовуєте ідеї, згенеровані під час навчання, у своїй професійній діяльності (викладанні, підготовці матеріалів)?	☒ Завжди ☒ Часто ☒ Іноді ☒ Рідко ☒ Ніколи
12. Чи відчуваєте ви підтримку у розвитку креативності від своїх колег (студентів, одногрупників)?	☒ Так ☒ Ні ☒ Частково
13. Чи використовують ваші викладачі інтерактивні методи навчання, що сприяють розвитку вашої творчості?	☒ Так ☒ Іноді ☒ Ні
14. Як часто ви отримуєте завдання, що вимагають використання творчого підходу?	☒ Дуже часто ☒ Часто ☒ Іноді ☒ Рідко ☒ Ніколи
15. Які з перелічених методів викладання стимулюють ваше креативне мислення найбільше?	☒ Дебати ☒ Проекти ☒ Рольові ігри ☒ Вільні дискусії ☒ Створення власних навчальних матеріалів
16. Чи використовуєте ви при підготовці до занять сучасні	☒ Так ☒ Іноді

технології (наприклад, програми, додатки, відео)?	✓ Ні
17. Чи вважаєте ви, що креативне мислення важливе для викладання іноземних мов?	✓ Так ✓ Ні ✓ Важко відповісти
18. Як часто ви пропонуєте власні ідеї щодо організації навчального процесу?	✓ Завжди ✓ Часто ✓ Іноді ✓ Рідко ✓ Ніколи
19. Чи маєте ви досвід вирішення навчальних завдань кількома альтернативними способами?	✓ Так, часто ✓ Іноді ✓ Ніколи
20. Опишіть один з найкреативніших підходів, який ви використовували у своїй майбутній професійній діяльності.	

ДОДАТОК Б

**Анкета для викладачів для виявлення технологій, що використовуються
під час викладання іноземної мови**

<p>Мета анкети: Дослідити педагогічні технології, які використовуються викладачами для розвитку креативного мислення студентів під час викладання іноземної мови.</p>	
<p>Особиста інформація</p>	<p>Стаж викладацької діяльності: _____</p>
<p>1. Які методи викладання ви використовуєте для розвитку креативного мислення у студентів?</p>	<p>✓ Групові проекти ✓ Дискусії та дебати ✓ Творчі завдання (есе, презентації) ✓ Використання інтерактивних технологій ✓ Інші: _____</p>
<p>2. Чи використовуєте ви цифрові технології для підвищення активності студентів на заняттях?</p>	<p>✓ Так, завжди ✓ Іноді ✓ Ні</p>
<p>3. Чи маєте ви досвід організації проектної роботи як частини навчального процесу?</p>	<p>✓ Так ✓ Іноді ✓ Ні</p>
<p>4. Чи використовуєте ви інтерактивні платформи (наприклад, Kahoot, Padlet, Quizlet) для залучення студентів до навчання?</p>	<p>✓ Так ✓ Ні ✓ Важко відповісти</p>
<p>5. Як часто ви надаєте студентам можливість проявляти ініціативу та пропонувати власні ідеї щодо навчальних завдань?</p>	<p>✓ Завжди ✓ Іноді ✓ Рідко ✓ Ніколи</p>
<p>6. Які найбільш ефективні технології для розвитку креативного мислення ви використовуєте на своїх заняттях?</p>	<p>✓ Рольові ігри ✓ Проектна робота ✓ Індивідуальні презентації ✓ Інші: _____</p>

7. Як часто ви обговорюєте зі студентами альтернативні способи вирішення навчальних завдань?	☒ Дуже часто ☒ Часто ☒ Іноді ☒ Рідко ☒ Ніколи
8. Чи розробляєте ви навчальні матеріали, що стимулюють студентів до творчого підходу?	☒ Так ☒ Ні ☒ Іноді
9. Чи включаєте ви у навчальні плани завдання, що вимагають від студентів генерування нових ідей?	☒ Так, завжди ☒ Іноді ☒ Рідко
10. Як часто ви використовуєте кейс-метод для розвитку креативного мислення студентів?	☒ Завжди ☒ Часто ☒ Іноді ☒ Рідко ☒ Ніколи
11. Чи застосовуєте ви технології проблемного навчання у своїй педагогічній практиці?	☒ Так ☒ Іноді ☒ Ні
12. Чи використовуєте ви методи зворотного зв'язку для оцінки креативності студентів?	☒ Так ☒ Іноді ☒ Ні
13. Як ви оцінюєте креативність студентів під час виконання завдань? (Кілька варіантів)	☒ Оригінальність ідей ☒ Відповідність завданню ☒ Способи вирішення проблем ☒ Інші: _____
14. Чи використовуєте ви творчі проекти для оцінки досягнень студентів?	☒ Так ☒ Іноді ☒ Ні
15. Як ви допомагаєте студентам розвивати креативне мислення на своїх заняттях? (Виберіть усі варіанти, що підходять)	☒ Підтримка ініціативності ☒ Надання свободи вибору у виконанні завдань ☒ Використання реальних кейсів ☒ Інші: _____
16. Чи вважаєте ви, що сучасні цифрові технології сприяють розвитку креативного мислення у студентів?	☒ Так ☒ Ні ☒ Частково

17. Як часто ви проводите рефлексії після занять для аналізу виконаних завдань та їх креативних аспектів?	☒ Завжди ☒ Часто ☒ Іноді ☒ Ніколи
18. Чи використовуєте ви міждисциплінарні завдання для розвитку креативного мислення?	☒ Так ☒ Іноді ☒ Ні
19. Які труднощі виникають при спробі стимулювати креативне мислення у студентів?	☒ Брак часу ☒ Недостатня мотивація студентів ☒ Нестача ресурсів ☒ Інші: _____
20. Чи плануєте ви впроваджувати нові технології для розвитку креативного мислення студентів у майбутньому? Якщо так, які?	

ДОДАТОК В**Питання інтерв'ю викладачів з проблеми формування креативного мислення здобувачів освіти на заняттях з іноземної мови**

1. Як Ви розумієте поняття «креативність»?
2. Які можливості Вашої дисципліни для формування креативного мислення здобувачів освіти?
3. Чим може характеризуватися креативне мислення студентів під час занять з іноземної мови?
4. Чи впливає рівень креативності відповіді (виконання завдання) Вашого студента на його оцінку?
5. Чи достатньо у робочій програмі Вашої дисципліни завдань на розвиток креативного мислення?
6. На Вашу думку, чи потрібен високий рівень сформованості креативності викладачу та для чого?
7. Чи достатньо Вами витрачається часу для розвитку креативного мислення студентів?
8. Як Ваші студенти можуть проявити творчість на занятті?
9. Чи можете Ви назвати технології розвитку креативного мислення які Ви використовуєте?
10. Чи є такі технології навчання, які Ви хотіли б використовувати, але не маєте досвіду, ресурсів, часу бо є інші обмеження?
11. Чи проходили Ви за останній час (1-2 роки) курси, вебінари чи інші заняття щодо впровадження технологій креативного мислення у освітній процес?
12. На Вашу думку, чи виявляють студенти зацікавленість, усвідомлюють потреби у формування креативного мислення для подальшої ефективної професійної діяльності?

Розробки практичних занять із застосуванням технологій креативного мислення

Практичне заняття №1

Тема: Стили навчання. Learning styles.

Загальні питання:

1. Що таке стилі навчання?
2. Основні теорії стилів навчання. Визначення стилів навчання у здобувачів.
3. Як стилі навчання відрізняються у різних людей?
4. Як визначити стиль навчання студента?
5. Як адаптувати навчання до різних стилів?
6. Які методи та вправи ефективні для кожного стилю?

Task 1. Myth or fact. Students read the statements below and decide if it's fact or a lie. After the answer, click to next page to see if they were right on the next slide. Students earn a point for each statement they guess correctly. Finally, students discuss new information they learnt.

MYTH OR FACT?
Read the statement below and decide if it's a fact or a lie.

Listening to classical music while studying improves concentration.

Myth

Fact

la-la-la...

Check to see if you were right on the next slide. Earn a point for each statement you guess correctly.

MYTH OR FACT?
Read the statement below and decide if it's a fact or a lie.

Listening to classical music while studying improves concentration.

While some people find music helpful, it's not universally effective. Individual preferences and the task at hand can affect how music influences concentration.

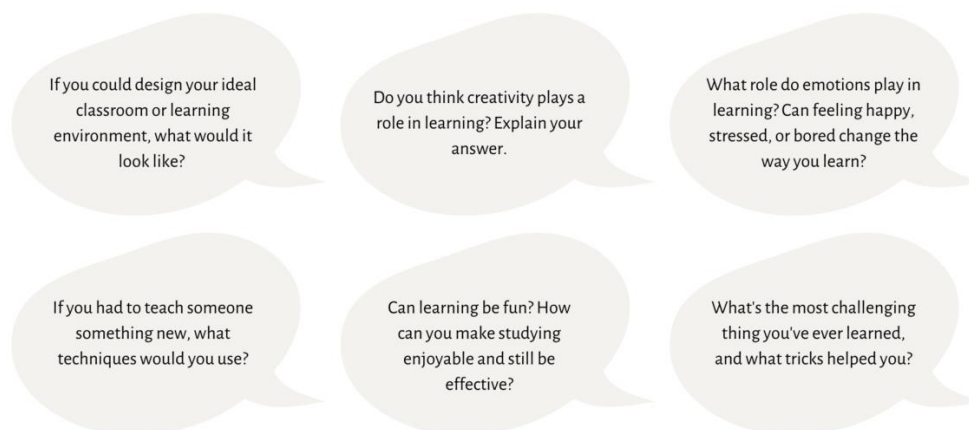
Myth

Fact

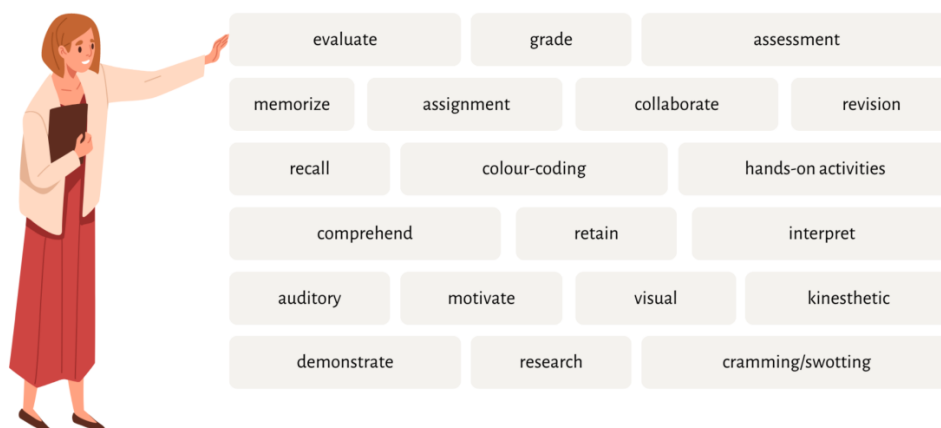

la-la-la...

Task 2. Teacher provide students the questions below. Students share their personal learning experiences and discuss interesting questions.

Task 3. Students see the words related to the topic of the lesson on the screen and try to use them by making up sentences with.

Task 4. Quizlet. Students revise the words, using the set in Quizlet. There are words with their definitions in this set. Teacher can set up the test, choosing amounts of questions and creating different exercises, such as True/False, Multiple choice, Matching or Written.

Students can also test themselves and play different games to practice Vocabulary. They can use the Quizlet app or do it on the site. Sample tasks for testing below:

The image shows the Quizlet logo and a student in a yellow shirt holding a smartphone. To the left is a grid of four learning style cards:

colour coding	a system of marking things with different colours so that you can easily identify them.		★ ⌂
assignment	a piece of work or job that you are given to do		★ ⌂
collaborate	to work together		★ ⌂
recall	to remember something		★ ⌂

To the right is a Quizlet 'Learn' interface showing a definition of 'colour coding' and a matching exercise with four options: 1. hands-on, 2. colour coding, 3. get distracted, 4. memorize. A 'Dont know?' button is at the bottom.

Task 5. Brainstorm: “Learningstylesinaction”

Teachershowsthestudentsthe 4 mainlearningstylesanddividesthestudentsinto 4 groups, eachofthemwillworkononelearningstyle. Eachgroupshouldgenerate 5-7 ideasoftasksoractivitiesthatwillsuittheirlearningstyle. In 10-15 minutes, each group presents their ideas, explaining their relevance to the style. After the presentation, other students can ask questions and offer additions.

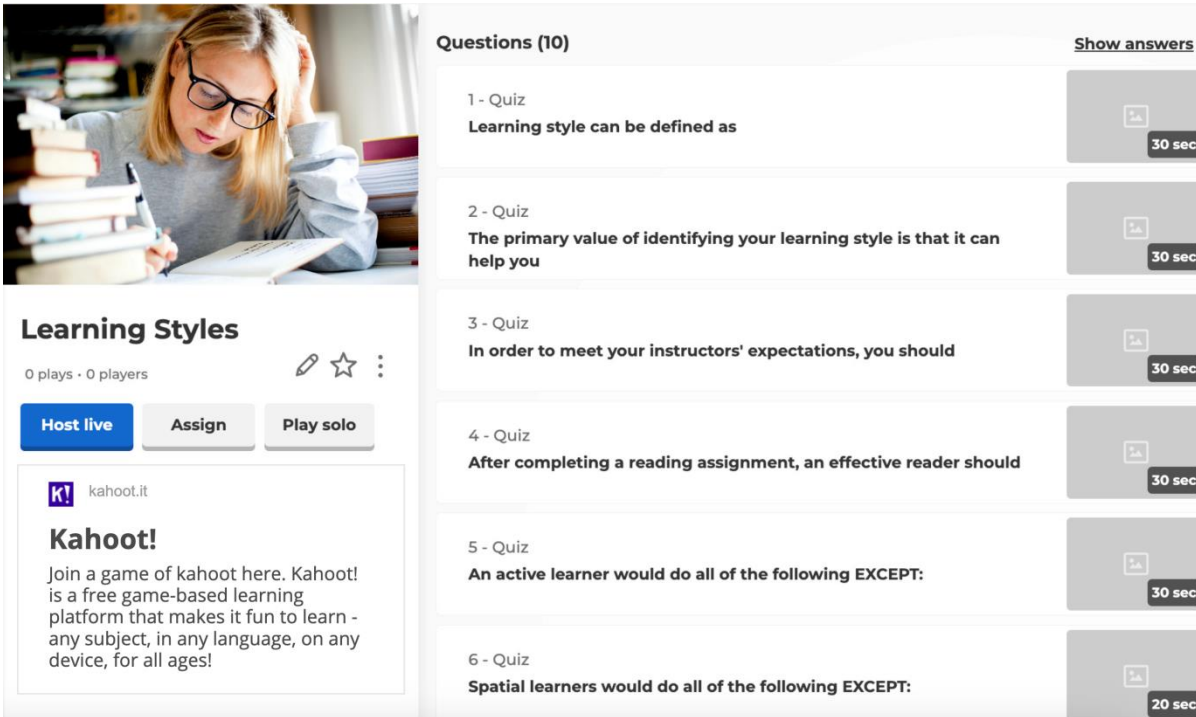

Task 6. Teacher switches on the video about the different types of learning styles, after watching students discuss which one works best for them.

Link to the video:

https://www.youtube.com/watch?v=_IopcOwfsoU&ab_channel=LearnFree

Task 7. Kahoot. An interactive test with questions on the topic of the lesson was created on the Kahoot platform. Students join via smartphones by scanning a QR-code. The type of task is to choose the correct answer. Students consolidate their knowledge and discuss the interest of learning each style.

The screenshot shows the Kahoot! quiz interface for a quiz titled "Learning Styles". On the left, there is a photo of a student studying, the quiz title, and buttons for "Host live", "Assign", and "Play solo". Below this is a Kahoot! logo and a brief description of the platform. On the right, a list of six questions is displayed, each with a "Show answers" button and a time limit. The questions are:

- 1 - Quiz: Learning style can be defined as (30 sec)
- 2 - Quiz: The primary value of identifying your learning style is that it can help you (30 sec)
- 3 - Quiz: In order to meet your instructors' expectations, you should (30 sec)
- 4 - Quiz: After completing a reading assignment, an effective reader should (30 sec)
- 5 - Quiz: An active learner would do all of the following EXCEPT: (30 sec)
- 6 - Quiz: Spatial learners would do all of the following EXCEPT: (20 sec)

QR-code to access the game:

Список літератури:

1. English for Academics/ A communication skills course for tutors, lecturers and PhD students. Book 1. Cambridge University Press and British Council, 2014, 175 p.
2. Schmeck R. R. Learning Strategies and Learning Styles. Springer, 2013. 392 p.

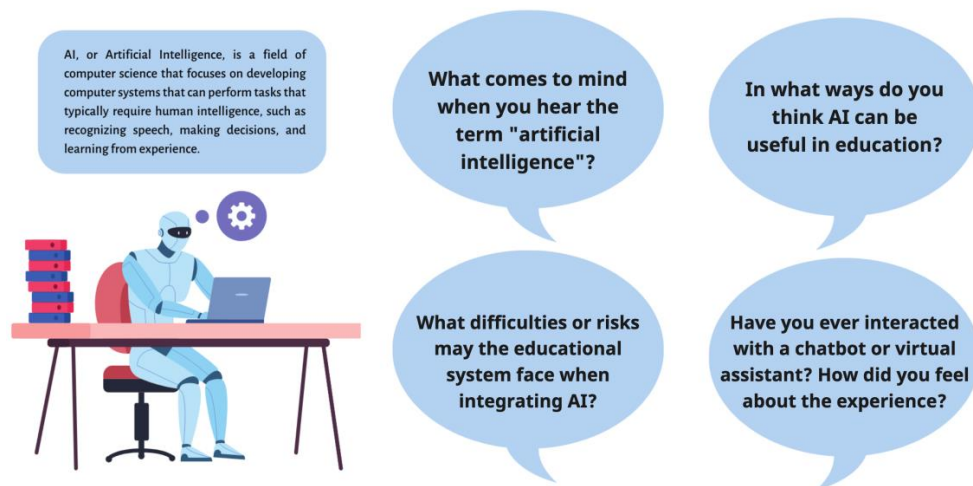
Практичне заняття №2

Тема: Інноваційні дослідження у педагогіці. Innovations in Pedagogy.

Загальні питання:

1. Що таке штучний інтелект, і як він застосовується в педагогіці?
2. Чи мали ви досвід роботи з платформами, які використовують ШІ (наприклад, Duolingo, Grammarly)?
3. Можливість інтеграції ШІ у вивчення складних предметів Як адаптувати навчання до різних стилів?
4. Як можна використовувати чат-боти на основі ШІ для розвитку мовних навичок?

Task 1. Teacher provide students the questions below. Students share their personal experiences of using AI, discuss the benefits of AI for education and answer to the questions.

Task 2. Brainstorm. AI can perform complex tasks much faster than humans. It is not subject to the same types of errors, fatigue, or emotional bias as humans, which can lead to more consistent and accurate results. It's important to note, however, that there are many tasks and situations where human intelligence and decision-making are still superior to AI. Ask students to think of some advantages that humans have over AI.

Can you think of some advantages that humans have over AI?

Task 3. Read the article below. Analyze whether any of these reasons were mentioned? Talk through the ideas in the article and see if the students agree with them. Why? Why not?

AI lacks emotional intelligence

Emotional intelligence is one distinguishing factor that makes humans forever relevant in the workplace. As social animals, one basic, most important need of humans is the need for emotional connection with our kind. We achieve this connection through the chemical and biological interaction of several hormones and emotions between the people involved. AI does not possess it as it has software and chips, not biological cells.

AI can only work with inputted data

AI can only function based on the data it receives. Anything more than that would take on more than it can handle, and machines are not built that way. So, when the data inputted into the machine does not include a new area of work, or its algorithm does not include unforeseen circumstances, the machine becomes useless. Human reasoning and the human brain's power to analyze, create, improvise, maneuver, and gather information cannot easily be replicated by AI.

Humans make AI work

There would be no artificial intelligence without human intelligence. The term artificial intelligence means humans design it. Humans write the lines of code with which AI is developed. The data AI machines operate with are inputted by humans. And it is humans that use these machines. Someone has to design the machine's AI processes, create these machines, operate, and maintain them. Only humans can do this.

AI does not have soft skills

Soft skills are a must-have for every worker in the workspace. They include teamwork, attention to detail, critical and creative thinking, effective communication, and interpersonal skills, to mention but a few. However, soft skills are alien to machines with artificial intelligence. AI cannot develop these soft skills critical to workplace development and growth. Developing these skills requires a higher level of reasoning and emotional intelligence.

AI is meant to complement human ability and intelligence

Artificial intelligence applications are becoming more and more popular in the workplace, and they will replace many jobs people perform today. However, the jobs AI takes are limited to repetitive tasks requiring less intense reasoning. Additionally, evolving workplace demands will create new roles for humans as the world moves towards a more integrated tech future.

Task 4. Check the Reading Skills of students. Provide the question about the article and ask to answer to them.

1. What is the main idea of the text?
- AI is more powerful than humans.
 - AI cannot replace humans in the workplace.
 - Humans are not necessary for AI development.
 - AI is more efficient than humans.
2. What is the primary need of humans?
- Food
 - Shelter
 - Emotional connection
 - Money
3. What is the limitation of AI?
- It cannot be operated by humans.
 - It cannot analyze and create.
 - It cannot handle unforeseen circumstances.
 - All of the above.
4. What does the author mean by "soft skills"?
- Skills related to software development.
 - Skills related to machine maintenance.
 - Skills related to interpersonal communication.
 - Skills related to critical thinking.
5. What's the role of humans in AI development?
- They design the machines.
 - They write the lines of code.
 - They operate the machines.
 - All of the above.
6. How do humans achieve emotional connection?
- Through hormones and emotions.
 - Through data inputted into the machine.
 - Through the power of reasoning.
 - Through the power of the human brain.
7. What does the author mean by "unforeseen circumstances"?
- Situations that cannot be predicted.
 - Situations that can be handled by AI.
 - Situations that cannot be solved by humans.
 - Situations that can be analyzed by machines.
8. What is the purpose of the text?
- To explain the importance of AI in the workplace.
 - To discuss the limitations of AI in the workplace.
 - To compare the capabilities of humans and AI.
 - To describe the advantages of AI over humans.

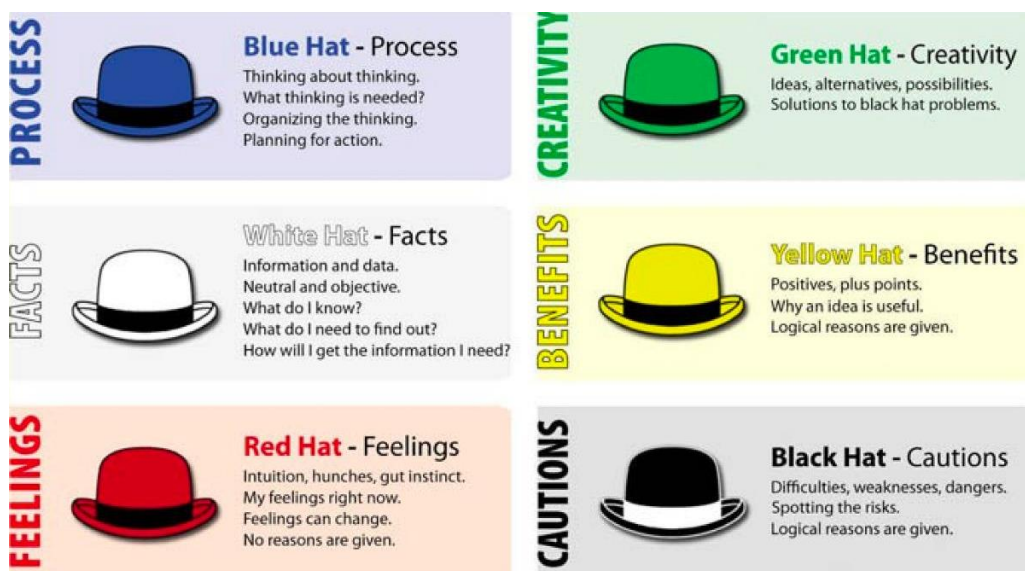

Task 5. The game Quick, Draw! uses machine learning technology. Students draw something that they want, and a neural network tries to guess what it is. Not all of its attempts are successful. This game is an example of how machine learning can be entertaining. Taketurnsdoingit, whilesharingthescreen. Discusswith students emotionsandthoughtsafter.

Link to the game: <https://quickdraw.withgoogle.com/>

Task 6. Six Thinking Hats. Divide the students into six groups, each of which receives one of the "thinking hats". Each group discusses the topic "Artificial Intelligence in Education" according to their "hat" (role). Below it is attached the hats and the meaning of each of role. After the discussion, each group presents its ideas.

All students together formulate general conclusions about the opportunities and challenges of implementing AI in education.

Task 7. Final task: After presenting ideas from each group, discuss together:

- How can you combine all the suggestions to create an effective plan for implementing AI in teaching?
- What should be considered to avoid risks and maximize the benefits of AI?

Список літератури:

1. Artificial Intelligence in Education: Artificial Intelligence in Education. ISTES Organization, 2023.
2. 1. Turbovskoy Y. Pedagogy. ru : INFRA-M Academic Publishing LLC., 2021. URL: <https://doi.org/10.12737/1168573> (дата звернення: 24.11.2024).